

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE KUR'AN KURSLARI ÜZERİNE YAPILAN
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN METAANALİZİ (2000-2023)

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

BERATİYE KARACA

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Seyyid SANCAK

BOLU, MAYIS 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Beratiye KARACA tarafından hazırlanan “**TÜRKİYE’DE KUR’AN KURSLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN METAANALİZİ(2000-2023)**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Felsefe ve Din Bilimleri Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 28/04/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Seyyid SANCAK

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Murat KOBYA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Üye

Prof.Dr. M.Fatih GENÇ

Kocaeli Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

.....

BERATİYE KARACA

ÖZET

TÜRKİYE’DE KUR’AN KURLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN METAANALİZİ (2000-2023)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BERATİYE KARACA

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

(TEZ DANIŞMANI: DOÇ.DR. SEYYİD SANCAK

BOLU, MAYIS - 2025

IX + 81 sayfa

Diyanet İşleri Başkanlığı 3 Mart 1924’te kurulmuştur. Kurumun hizmet faaliyetleri arasında dini konularla ilgili sahih kaynaklardan hareketle insanları bilgilendirmek ve yaygın din eğitimi faaliyetlerini gerçekleştirmektir. Bu çerçevede başkanlığın en önemli çalışma alanlarından biri toplumun geniş bir yelpazesine seslenen Kur’an kursları üzerinden verilen din hizmetidir. 1965’te Kur’an kurslarının açılmasıyla birlikte bu kurslarda Kur’an eğitimi faaliyete geçmiş,1971’de ise yasal zemine oturtularak bu yıldan sonra sayıları giderek artmıştır. Araştırmamız din eğitime katkı sunabilmek adına 2000-2023 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Kur’an kursları özelinde tamamlanan lisansüstü tezleri konu ve yöntem açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Konu ile ilgili olarak Ulusal Tez Merkezi veri tabanında toplam 85 adet lisansüstü teze ulaşılmış olup bu tezlerden 9 tanesi doktora,76 tanesi ise yüksek lisans tezidir. Ulaşılan lisansüstü tezlerin içerik analizi yapılarak; ele aldıkları konu ve yöntemler açısından da incelendikten sonra elde edilen verilerin tamamı grafikler üzerinden yorumlanmıştır. Sonuç olarak; Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur’an kursları özelinde tamamlanan lisansüstü tezler incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen tezlerde ele alınan konuların;4-6 yaş, Kur’an kursu ders kitapları, Kur’an kurslarında din eğitimi, hafızlık, yetişkin eğitimi, yaz kuran kursları ve kurslara giden öğrenci ve öğretmenlerin psikolojik ve sosyolojik durumları başlıklarından oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine konuya ilişkin tezlerin tamamında nitel, nicel ve karma yöntemin kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Kullanılan yöntem açısından nitel yöntem, işlenen konu bakımından ise 4-6 yaş din eğitimi araştırmada yoğunluk kazanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Din Eğitimi, Eğitim, Lisansüstü Tezler, Kur’an Kursları

ABSTRACT

A META-ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES ON QUR'AN COURSES IN TURKEY (2000-2023)

MASTER'S THESIS

BERATIYE KARACA

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

GRADUATE EDUCATION INSTITUTE

PHILOSOPHY AND RELIGIOUS SCIENCES DEPARTMENT

PHILOSOPHY AND RELIGIOUS SCIENCES MASTER'S PROGRAM

(THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. DR. SEYYİD SANCAK)

BOLU, MAYIS - 2025

IX + 81 sayfa

The Presidency of Religious Affairs was established on March 3, 1924. The service activities of the institution include informing people on religious issues based on authentic sources and carrying out widespread religious education activities. In this context, one of the most important areas of work of the presidency is the religious service provided through Quran courses that appeal to different segments of the society. With the opening of Quran courses in 1965, Quran education began operating in these courses, and they were put on a legal basis in 1971 and their number gradually increased after that year. Our research aims to examine the postgraduate theses completed specifically in Quran courses affiliated to the Presidency of Religious Affairs between the years 2000-2023 in terms of subject and method in order to contribute to religious education. A total of 85 postgraduate theses have been reached in the National Thesis Center database on the subject, 9 of these theses are doctoral and 76 are master's theses. By conducting content analysis of the accessed postgraduate theses; After examining the subjects and methods they dealt with, all of the obtained data were interpreted through graphs. As a result; when the postgraduate theses completed specifically for Quran courses affiliated to the Presidency of Religious Affairs were examined, it was determined that the subjects covered in the theses included in the research consisted of the following titles; 4-6 years old, Quran course textbooks, religious education in Quran courses, memorization, adult education, summer Quran courses and the psychological and sociological situations of students and instructors attending the courses. In addition, it was learned that qualitative, quantitative and mixed methods were used in all theses related to the subject. In terms of the method used, qualitative method, and in terms of the subject covered, 4-6 years old religious education gained importance in the research.

KEYWORDS: Religious Education, Education, Postgraduate Theses, Quran Course

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Problemi.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi	2
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5 Tanımlar	3
1.5.1 Din, Eğitim ve Din Eğitimi.....	5
1.5.2 Diyanet İşleri Başkanlığı ve Görevleri.....	11
1.5.3 Yaygın Din Eğitimi Kurumu Olarak Kur'an Kursları, Faaliyetleri ve Amacı.....	13
1.6 Türkiye’de Din Eğitimi Alanında Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur’an Kursları Özelinde Tamamlanan Lisansüstü Tez İçerikleri.....	16
1.6.1 Yüksek Lisans Tezleri.....	16
1.6.2 Doktora Tezleri.....	52
2.YÖNTEM	57
2.1 Verilerin Belirlenmesi	57
2.2 Kodlama Süreci	58
2.3 Temaların Oluşturulması	58
2.4 Verilerin Yorumlanması	58
3.BULGULAR ve YORUM	59
3.1. Türkiye’de Din Eğitimi Alanında DİB’e Bağlı Kuran Kursları Özelinde Tamamlanan Lisansüstü Çalışmalar/ Bulgular ve Yorum	59
3. 1. 1. Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Türüne ve Üniversitelere Göre Dağılımı	59
3. 1. 2 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı.....	60
3. 1. 3 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı	61
3. 1. 4.Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Konulara Göre Dağılımı	63
3. 1. 5.Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Dağılımı.....	65
3. 1. 6.Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Üniversitelere Göre Dağılımı	65
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	68
KAYNAKLAR.....	71

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik 1 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Türüne Göre Dağılımı	73
Grafik 2 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Tür Dağılımı	74
Grafik 3 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı	76
Grafik 4 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Konulara Göre Dağılımı	77
Grafik 5 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Dağılımı	78
Grafik 6 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Üniversitelere Göre Dağılımı	79

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

BAİBÜ: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

İBA: İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı

İAB: İslam Araştırmaları Bilimi

DÖ: Değerler Öğretimi

FDB: Felsefe ve Din Bilimleri

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Bana göstermiş olduğu sabır, anlayış ve güven, karşılaştığım her zorlukta güç vermiştir. Bu süreçte yalnızca bir danışman değil, aynı zamanda yoluma ışık tutan bir rehber olmuş, bana değerli bir bakış açısı kazandırmıştır. Kendisinin yönlendirmeleri yalnızca tezimin ilerlemesini değil, aynı zamanda akademik düşünce yapımın gelişmesini de mümkün kılmıştır. Karşılaştığım her sorunda çözüm odaklı yaklaşımı, bana duyduğu güven ve sabırla verdiği rehberlik, bu süreci daha anlamlı ve öğretici kılmıştır. Çalışmam süresince karşılaştığım her zorlukta desteğini hissetmek, önerileriyle ilerlememe katkı sağlaması ve motive edici tutumu, bu süreci çok daha verimli hale getirmiştir. Bu tez sürecinde en büyük şansım diye nitelendirdiğim Doç. Dr. Seyyid SANCAK’a

Makale yazımına dair attığım her adımda onun sabırlı yönlendirmeleri, yapıcı eleştirileri ve cesaret verici tutumu sayesinde kendimi geliştirme fırsatı buldum. Sadece teknik bilgiler değil, akademik bakış açısı kazanma konusunda da bana ilham verdi. Akademik yazma sürecinde bana rehberlik eden, araştırma yapmanın ve düşüncelerimi kaleme almanın inceliklerini öğreten kıymetli hocam Doç. Dr. Murat TARHAN’a

Tez okumaları yaptığımız zamanlarda bıkmadan tezimi dinleyerek katkılar sağlayan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Murat KOBYA’ya

Yıllardır benimle eğitim yolunda bana yol arkadaşlığı yaparak tüm sıkıntılara katlanan sevgili ailem ve çocuklarıma sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

1. GİRİŞ

Bu kısımda araştırmaya ait araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve tanımlar ifade edilmiştir.

1.1 Araştırmanın Problemi

Kur'an kursları, Türkiye'de örgün olarak devam eden din eğitimi dışında yürütülen en yaygın ve köklü yaygın din eğitimi kurumları arasında yer almakta; toplumsal ve bireysel dinî gelişimde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu denli önemli bir alan olmasına rağmen, Kur'an kursları üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı, içeriği, yöntemsel çeşitliliği ve bilimsel yönelimi hakkında kapsamlı araştırmalar sınırlı sayıdadır.

Bu durum, alandaki akademik üretimin ne ölçüde yeterli olduğu, hangi temaların ön planda tutulduğu ya da hangi alanların ihmal edildiği gibi soruların cevapsız kalmasına yol açmaktadır. Özellikle lisansüstü düzeyde yapılan tezlerin konu ve yöntem bakımından sistematik biçimde sınırlı sayıda incelenmiş olması, din eğitimi literatüründe önemli bir boşluk oluşturmaktadır. ¹Konu ile ilgili benzer araştırmalar da bulunabileceği gibi çalışmada özellikle Korkmaz'ın ortaya koyduğu bulgulara odaklanılmıştır. Korkmaz'a ait olan bu makalede, ülkemizde yaygın olarak faaliyet gösteren din eğitimi kurumlarından Kur'an Kurslarıyla ilgili hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri (1996-2009); ele aldıkları ana ve alveri toplama ve analiz teknikleri gibi unsurlar açısından betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş, elde edilen bulgular doğrultusunda gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Bu çalışmada ise daha önce yapılan benzer araştırmalardan farklı olarak daha yakın tarihlerde (2000-2023) hazırlanmış tez çalışmalarına odaklanılmaktadır.

Bu bağlamda, araştırmanın problemi şu temel soruya dayanmaktadır:

¹ Mehmet Korkmaz, "Kur'an Kurslarını Konu Edinen Tezler Üzerine Bir İnceleme", *Değerler Eğitimi Dergisi* 8/19 (2010), 151-176

“2000-2023 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Kur’an kursları özelinde hazırlanan lisansüstü tezler hangi konuları ele almakta, hangi yöntemleri kullanmakta ve bu tezlerin akademik katkı düzeyleri nasıldır?”

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, din eğitime katkı sunma amacıyla, 2000-2023 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı Kur’an kursları özelinde tamamlanmış lisansüstü tezleri konu ve yöntem açısından sistematik olarak incelemeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın temel amacı, Kur’an kursları üzerine yapılan akademik çalışmaların genel bir çerçevesini ortaya koymak; hangi konulara yoğunlaşıldığını, hangi konuların ihmal edildiğini tespit etmek ve bu çalışmaların hangi yöntemlerle yürütüldüğünü analiz ederek din eğitimi alanındaki eğilimleri ve boşlukları belirlemektir.

Bu bağlamda, tezlerde ele alınan temaların çeşitliliği, kullanılan araştırma yöntemlerinin dağılımı, yıllara göre artış ya da azalış eğilimleri gibi unsurlar incelenerek, alan yazında Kur’an kurslarına yönelik akademik ilginin gelişimi değerlendirilmiştir.

Ayrıca, bu tezlerin din eğitimi politikalarına ve uygulamalarına ne tür katkılar sunabileceği, sahaya dönük ne tür öneriler içerdiği ve gelecekteki araştırmalar için hangi alanlara ışık tuttuğu da analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle çalışma, sadece geçmişte yapılan araştırmaları değerlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda din eğitimi alanında yapılacak yeni çalışmalara yön gösterici olmayı da amaçlamaktadır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Türkiye’de yaygın din eğitiminin mühim bir parçası olan Kur’an kurslarına özgü akademik üretimi sistemli bir biçimde analiz ederek, din eğitimi literatüründeki durumu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Kur'an kursları hakkında yapılan lisansüstü tezlerin konu ve yöntem açısından değerlendirilmesi hem alandaki eğilimleri görmek hem de gelecekteki çalışmalara ışık tutmak açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu analiz, Kur'an kurslarının gelişimine yönelik bilimsel temelli öneriler sunulmasına da katkı sağlayacaktır.

Bu yönüyle çalışma hem akademik camiaya hem de din eğitimi politikalarının geliştirilmesinde sorumluluk üstlenen kurum ve paydaşlara yol gösterici niteliktedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, yalnızca 2000-2023 yılları arasında tamamlanan tezlerle sınırlıdır. İnceleme kapsamı, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarını konu edinen lisansüstü tezlerle sınırlandırılmıştır. Yalnızca Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Merkezi veri tabanına yüklenmiş ve erişime açık olan tezler analiz edilmiştir.

1.5 Tanımlar

Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), Osmanlı döneminde Şeyhülislamlık tarafından yürütülen cami ve din hizmetleri, Cumhuriyetin ilanı ile kurumsallaşarak, birey ve toplumun İslam dini ile ilgili eğitim, rehberlik ve uygulama ihtiyaçlarını karşılamak üzere 3 Mart 1924'te kurulmuştur.² Yasalar ile belirlenen 633 numaralı kanunda ise “İslam'ın inançlarıyla ilgili görevleri yerine getirmek, toplumu din konusunda bilgilendirmek ve cami gibi ibadet yerlerini yönetmek.”³ Diyanet İşleri Başkanlığı yaygın eğitim kapsamında değerlendirilen çalışmalarını din ve eğitim hizmetleri şeklinde iki kategoride icra etmektedir. Eğitim hizmetlerinde en çok dikkat çeken alan, yaygın din eğitimidir. Yaygın din eğitimi bölümlerinin içinde en dikkat çekici başlık ise Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülen yaygın din eğitimi çalışmalarının odak noktası olup, Kur'an kursları, Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okumak, anlamak ve onun rehberliğinde bir yaşam

² Şeriye ve Evkaf ve Erkânı Harbiye Umumiye Vekâletlerinin İlgasına Dair Kanun (ŞEEHUVİDK), 26 Recep 1342 ve 3 Mart 1340, Kanun No. 429, md. 1.

³ Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (DİBKGHK), Resmî Gazete 12038 (2 Temmuz 1965), Kanun No. 633, md. 1.

sürdürmek isteyen bireylere yönelik dinî eğitim ve öğretim hizmeti sunan kurumlardır. Kur'an kursları, Allah'ın insanlığa gönderdiği son ilahi kitap olan Kur'an-ı Kerim'i okumak, anlamak ve onun öğretilerine göre yaşamak isteyen Müslümanlara yönelik Kur'an eğitimi ve öğretimi sunan kurumlardır. Kur'an kurslarında, Kur'an-ı Kerim ve temel dinî bilgilerin öğretimi ile; bireylerde millî bilincin geliştirilmesi, sevgi, saygı ve toplumsal dayanışma gibi sosyal değerlerin pekiştirilmesi, vatan, millet ve bayrak gibi millî-manevî değerlere yönelik aidiyet duygusunun güçlendirilmesi ile yaşama ve sorumluluk alma bilincinin kazandırılması da hedeflenmektedir. Kur'an kurslarında bu amaçlara ulaşmak için Başkanlıkça öğretim programları hazırlanmaktadır.

Kur'an kursları İslam dininin asli referans kaynağı olan Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in hadisleri çerçevesinde eğitim veren en önemli kurumlardır. Bu merkezlerde yürütülen din eğitiminin, bireylerin ve toplumun gelişimi üzerindeki etkileri oldukça büyüktür. Kur'an kursları, sadece dini bilgilerin öğretildiği yerler değil, aynı zamanda ahlaki değerlerin yerleştirildiği, sosyal becerilerin geliştirildiği ve bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olan önemli eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlarda verilen din eğitimi hem bireylerin hem de toplumun gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Konu kapsamında ülkemizde din eğitimi kapsamında DİB'e bağlı Kur'an kursları özelinde tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezleri konuları ve yöntemleri incelenmiştir. (2000-2023) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı değerlendirildiğinde din eğitimi alanında Kur'an kursları özelinde araştırmaların 1995 yılında başladığına ulaşılmaktadır. Bu tarihten sonraki çalışmaların artışıyla birlikte, konunun daha iyi anlaşılması için kapsamlı bir veri tabanı oluşturma gereği doğmuştur. Bu doğrultuda, araştırmada Türkiye'de din eğitimi alanında Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarına yönelik tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri, ele aldıkları konular ve kullandıkları yöntemler açısından analiz edilmiştir. Bu çalışma; ilgili tüm araştırmacıların ilgili literatürdeki çalışmaları bir bütün olarak görmelerini, eksiklikleri belirleyerek özgün çalışmalar yapmalarına imkân tanımaktadır.

Araştırmanın ilk aşamasında, kavramsal çerçeve oluşturularak din, eğitim ve din eğitimi kavramları açıklanmıştır. Devamında, Türkiye'de din eğitimi alanında Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kursları özelinde tamamlanan

lisansüstü tezler ve içerikleri incelenmiştir. Son olarak, elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve ilgili yorumlara yer verilmiştir.

1.5.1 Din, Eğitim ve Din Eğitimi

Bu bölümde din, eğitim ve din eğitimi kavramları ile ilgili kavramları ayrıntılı olarak ele alacağız.

Din kavramı, İslami literatürde yalnızca bireyin Allah'a olan bağlılığını değil, aynı zamanda ilahî buyruklara itaat, kulluk bilinci, toplumsal düzen, hesap verme sorumluluğu ve teslimiyet gibi boyutları da içeren çok yönlü bir terim olarak tanımlanır. Sözlük anlamı itibarıyla ise; yol, hüküm, ceza, mükâfat, örf, millet ve itaat gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise “Din, insanın akıl ve iradesiyle anlam arayışına yön veren; bireyi özgür seçimiyle ahlaki sorumluluk, toplumsal denge ve ilahi rehberlik ekseninde iyiye ve doğruya ulaştırmayı amaçlayan kutsal bir sistemdir.”⁴. Din birçok tanıma sahip bir kavramdır. Bunlardan birkaçını inceleyecek olursak; Allah'ın insanlar için kurduğu bir düzen olup akıl sahibi kişileri kendi arzu ve iradeleri ile yalnızca hayırdan ibaret olan ve peygamberler tarafından tebliğ edilen mesajlara sevk eden bir olgudur,⁵ Ergenliğe ulaşmış akıl ve iradeye sahip bireylerin özgür iradeleri ile kişinin özelinde bulunan iyiye, doğruya ve güzele götüren yaratıcı tarafından insanlara bildirilen mesajlardır⁶, Kendisini sembolik bir sistem içerisinde gösteren din sosyal bir kurum ve sübjektif bir hayattır. ⁷ Yüce Allah ise din kavramını Kutsal kitabımızda dört farklı anlamda kullanmıştır;

- 1) En yüce kudrete teslim olma, itaat etme, boyun eğme anlamında: “*De ki: ‘Ben, Allah’a dini hâlis kılarak, ibâdet etmekle emrolundum. Bana Allah’a teslim olan Müslümanların ilki olmam emredildi.’*”⁸ “*Göklerde ve yerde ne varsa O’nundur, din de (itaat ve kulluk da) sürekli olarak O’nundur. Böyleyken Allah’tan başkasından mı ittika ediyorsunuz (korkup çekiniyorsunuz)?*”⁹

⁴ Günay Tümer, “Din”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 1994).

⁵ Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, (İstanbul: Eser Neşriyat, 1979), I, 83.

⁶ Mualla Selçuk, *İslamiyet-Hristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, 149.

⁷ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011), 71.

⁸ Zümer 39/11-12

⁹ Nahl 16/52

- 2) Âhiret, ceza, yani amellerin karşılığını verme günü anlamında: “(İbrâhîm dedi ki *Din (ceza) günü hatalarımı bağışlayacağını umduğum da O’dur.*”¹⁰ “(Şeytana hitâben ve şüphesiz, *din (kıyametteki hesap) gününe kadar benim lânetim senin üzerindedir.*”¹¹
- 3) Hüküm, âdet, şeriat ve kanun anlamında: “*Zina eden erkek ve zina eden kadının her birisine yüzer değnek vurun. Eğer Allah’a ve âhiret gününe iman ediyorsanız, onlara Allah’ın dinini (hükümünü, şeraitini uygulama) konusunda sizi bir acıma tutmasın...*”¹²
- 4) “Tevhit dini” manasında da kullanılmaktadır.

Dinin tanımı ile ilgili farklı araştırma gruplarının tanımları da kendi alan araştırmaları neticesinde farklılık göstermektedir. İslam âlimleri dinin tanımını yaparken Kur’an-ı Kerim ve İslam inancını temel alarak bir tanımlama yapmışlardır. İslam âlimlerinin yapmış oldukları tanım ise “Din, bireyleri kendi iradeleriyle ahlaki ve erdemli davranışlara yönlendirmeyi amaçlayan ilahî kaynaklı bir yaşam rehberidir.” şeklindedir. Yapılan bu tanımda dinin ilahi boyutu öne çıkarılmış ve beşerî olmayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca bu tanımdan çıkarılabilecek diğer bir husus ise akıl ve irade sahibi bireylerin kendi kişisel tercihleri ile dinini seçebilme haklarına sahip olmalarıdır.¹³

Sosyologlar ise dinin tanımını yaparken ilk olarak dinden kastedilen nedir sorusuna cevap aramışlardır ve dini sosyal gruplar bağlamında açıklamışlardır. Emile Durkheim dini sosyal bir olgu olarak görmüş ve “Din, kutsal olana ilişkin inançlar ve bu inançlara dayalı olarak belirlenmiş emir ve yasaklardan oluşan bir inanç ve uygulama bütünüdür.”¹⁴ şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. William James’e göre din, bireyin duygu, fiil ve tecrübelerinden ibarettir. Sigmund Freud ise dini evrensel bir saplantı nevrozudur şeklinde açıklamıştır. Erich Fromm’a göre din; *bir topluluğun ortaya attığı ve o topluluğun kendilerini adayabilecekleri bir hedef belirlemesi ve onların davranışlarında ortaklık sunan bir düşünce*

¹⁰ Şuara 26/82

¹¹ Sad 38/78

¹² Nur 24/2

¹³ Hayrettin Karaman vd. *İlmihal I. Cilt (İman ve İbadetler)* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay,2006), 4.

¹⁴ Emile, Durkheim, *The Elementary Forms of the Religious Life*, translated by J. Ward, Swain, The Free Press, New York, 1965, 62.

*sistemidir*¹⁵ diyerek sosyal grup ifadeleri ile dinin tanımını kendi ifadeleri ile açıklığa kavuşturmuştur.

Psikologlar dinin özelliklerine değinmekten daha fazla insanların dine bakış açısı ve dini davranışları üzerinde durmuşlardır¹⁶. Bunu yaparken de insanları inançları ile bağlantılı olarak değerlendirmişlerdir. Psikoloji bilimi dinin ne olduğunu konu edinmekten ziyade dinin insan üzerinde nasıl bir tesir bıraktığı ve insanların dini davranışları üzerinde durmuştur. O, dinî ritüeller ile ilgilenmeyip dinî ritüellerin insan davranışları üzerinde nasıl etkiler bıraktığını konu edinmiştir.

Dinin tanımını en kapsayıcı bir ifade ile anlatmak gerekirse dine, “insan-Allah ilişkisi” denilebilir. Diğer bir tabir ile din, hiçbir şarta ve isteğe bağlı olmadan yalnızca tam bir teslimiyetle bireyin, varlığı kesin olan yüce varlığa yönelip o yüce yaratıcı tarafından kuşatılmasıdır¹⁷ da denilebilir. Araştırmamız neticesinde din olgusu ile ilgili ortak bir tanım olmadığı anlaşılmaktadır. Zira din her dönem her topluluk için farklı anlam ifade etmektedir. Bu tanımlardan ve araştırmalarımızdan yola çıkarak din; insanın doğaüstü güç ile mücadelesi ve tabiat ile başa çıkma durumu, hayatı anlamlandırma isteği, bireysel ve toplumsal kanunlar koyarak bir düzen oluşturması, aynı zamanda bireylerin psikolojik dini tecrübe deneyimleridir diyebiliriz.

Eğitim (education) Latince “educare” sözcüğünden türetilmiş olup, bu da “yetiştirmek”, “büyütmek”, “geliştirmek” anlamlarına gelir. Eğitim, “eğitmek işi” ifadesi ile anlatılmakta, eğitmek ise; “Bir kişi ya da şeyi belli bir amaca uygun biçimde geliştirmek ve eğitime tabi tutmak anlamına gelir.”¹⁸ Eğitim kavramı Türkçe ’de 1940’lardan bu yana, ‘terbiye’, ‘maarif’, ‘tedrisat’ ve ‘tâlim’ gibi sözcükler ile ifade edilmektedir.¹⁹ Eğitim kavramı bahsi geçen dört kavramı anlatmaktadır. **Terbiye**: bakma, besleme, büyütmek, ilim, edep öğretme, alıştırma, yetiştirme, edep öğrenmesine vesile olacak tarzda hafif surette ceza verme; **maarif ve tedrisat**: öğretim ve bilgilendirme; **tâlim** ise: öğrenilenlerin hayata geçirilmesidir.²⁰ Terim olarak ise eğitim; “bireyin yaşantıları aracılığıyla, bilinçli

¹⁵ Ali Ayten, *Kendini Gerçekleştirme ve Dindarlık İlişkisi*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), 2004, 40.

¹⁶ Ali Ayten, *Psikoloji ve Din*, (İstanbul: İz Yayıncılık, 2012).

¹⁷ Beyza Bilgin, “Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (1981), 474.

¹⁸ Kenan Oy, *Din Eğitimi Açısından Kur’an da Emri Bil Maruf ve Nehyi Anil Münker* (Elâzığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 4.

¹⁹ İbrahim Ethem Başaran, *Eğitime Giriş*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1984), 14.

²⁰ D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, (İstanbul: İz yayıncılık, 1996), 723, 1041, 1055, 1066.

ve amaçlı bir biçimde davranışlarında istenilen yönde değişim oluşturma sürecidir²¹ Mevcut bu tanım eğitim ile ilgili kabul gören en kapsamlı tanımdır.

Eğitim, bugün “kişinin geliştirebildiği kabiliyet ve davranışları ile içinde yaşadığı olumlu değerler ve diğer eylemlerinin etkisi altında kaldığında kişide oluşan süreçlerin tamamına denir.²² Süreç kavramını eğitim alanı içerisinde değerlendirecek olursak ‘belirli bir sonuca ulaşmak veya oluşumu gerçekleştirmek amacıyla birbirini izleyen durumların akışıdır.²³ Böylelikle eğitimin tanımında süreçten bahsedilmesi eğitimin devam eden bir durum olduğunu da bizlere gösterir. Eğitim, bütün topluluklarda kendisine değer verilen bir bilim dalında ve belirli bir konuda bilgilendirme, konu ile ilgili beceri kazandırma, bireyi yetiştirmek ve geliştirmektir. Bireyin yaşantıları yolu ile bilişsel yeteneklerini geliştirme aşamasıdır.²⁴ Eğitim yıllardır yaşanan insan tecrübelerinin belli bir düzene dâhil edilmesi ile bilimsel bir geçerlik kazandırılmaya çalışılmış ve genel bir geçerliliğe sahip kuralların belirlenip bu iki olayın birbiri ile ilişkilendirilmesidir.²⁵

Davranışçı bir yaklaşım ile eğitimi tanımlayacak olursak kişinin doğumu itibariyle meydana gelen gizli güçlerinin ortaya çıkartılması ve bunların istendik bir şekilde davranış değişikliğine sebep olması sonucu oluşan bir süreçtir.²⁶ Burada eğitimin davranış kazandırma süreci üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Eğitimi ilişkili olduğu disiplinler açısından inceleyecek olursak psikolojik açısından eğitim; Kişinin doğumu ile beraberinde getirdiği gizli güçlerinin ortaya çıkartılması ve bu davranışların geliştirilmesidir.²⁷ Burada eğitim ile ilgili anlatılmak istenen insanın geliştirilebilir ve yetiştirilebilir bir varlık olduğudur.

Eğitime sosyolojik açıdan bakacak olursak; Bireyin yaşamını devam ettirdiği toplumda yetenekleri ve davranış biçimlerinde ilerleme gösterdiği süreçlerin toplamıdır.²⁸ Bireyi sosyal hayata hazırlayan bütün sosyal süreçlerdir denilebilir. Eğitim bireyi çağdaş düzeye yükseltecek onu toplumla uyum sağlamasına sebep olup toplumla kaynaştıracak bilgi, beceri ve yetenek ile

²¹ Zuhul Cafaoğlu, *Eğitim Bilimlerine Giriş Temel Kavramlar*, (Ankara: Grafiker Yayınları,2007), 14.

²² Cavit Binbaşoğlu, *Eğitim Düşüncesi Tarihi*, (Ankara, Binbaşoğlu Yayınları, 1982), 19.

²³ Nurettin Fidan-Münire Erden, *Eğitime Giriş*, (Ankara : Meteksan Matbaacılık, 1993), 19.

²⁴ Firdevs Güneş, *Eğitim Bilimine Giriş*,(Ankara: Pegem Akademi, 2014), 4-5.

²⁵ Beyza Bilgin, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, (Ankara: Ankara İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1988), 40.

²⁶ Selahattin Ertürk, *Eğitimde Program Geliştirme*, (Ankara, Meteksan Yayınları, 1997), 12.

²⁷ İbrahim Ethem Başaran, *Eğitim Psikolojisi*, (Ankara: Başaran Yayınları, 1990), 26.

²⁸ Mahmut Tezcan, *Eğitim Sosyolojisi*, (Ankara: Ankara Yayınları, 1997), 3.

zenginleştirmektir.²⁹ Şeklinde açıklanan bu tanım geniş bir anlatıma sahiptir. Tanıma göre bireyin topluma uyum sağlayabilmesi için ekonomik, toplumsal ve eğitim açısından da kendini yetiştirmesi gerekir eğer uyum sağlayamazsa birey her anlamda geri kalır. Çünkü eğitim yerinde duran bir sistem değil aksine devamlı gelişen ve geliştiren bir yapıya sahiptir. Bu sebeple birey eğitime ne kadar fazla önem verir ise o kadar kendini gelişmiş ve farklılaşmış olarak bulur. Eğitim yalnızca birey olarak da toplumsal olarak da her zaman gelişime katkıda bulunur. Eğitimin tanımını yaparken amaç ve hedeflerine de değinilmesi gerekmektedir. Çünkü bunlar eğitimin ayrılmaz parçalarıdır. Genel anlamda eğitimin dört hedefi üzerinde durulur; bireyin kültürlenmesini katkıda bulunmak, bireyi toplumsallaştırmak, bireyin bireyselleşmesine fayda sağlamak ve bireyin ilk öncelikli olarak kendisi için daha sonra ailesi ve sosyal ortamı için faydalı olmasını sağlamaktır denilebilir.³⁰

Kısaca açıklayacak olursak eğitim kavramının tanımını karşılayabilmesi için belli bir süreç gereklidir. Süreçten kasıt istenen davranışın sağlanabilmesi için doğru bir akış yolunun izlenmesidir ve bir sürece eğitim diyebilmek için bireyde gözlemlenebilen veya gözlemlenemeyen olumlu davranışlar gerçekleşmelidir ve birey o süreç sonunda istenilen hedef ve amaca ulaşmalıdır.

Din ve eğitim kavramlarının birçok farklı tanımı olması sebebi ile din eğitimi de bu iki kavramın birleşiminden ortaya çıktığı için birden fazla anlam ifade etmektedir. Din ve eğitim bireyde istenilen davranışın geliştirilebilmesi için birbirinden faydalanabilen iki alandır. Yani her ikisi de iş birliği içerisinde bireyin doğuştan getirdiği bazı kalıtsal özellikleri değiştirerek geliştirebilir. İki alanda bireyde olumlu özellikler geliştirebilme üzerine kurulmuştur ve aynı zamanda dinin ve eğitimin insana kazandırmak istediği olumlu davranışlar birbirine çok yakındır. Bu yakınlık, bireyin ahlaki gelişimi, empati kurma becerisi, sorumluluk duygusu gibi değerlerle desteklenmesini sağlar. Böylece hem bireysel hem de toplumsal anlamda daha bilinçli bir insan modeli ortaya çıkar.

Din eğitiminin birçok tanımı yapıldığı gibi günümüzde en bilinen tanımı; Din eğitimi, kişinin dinî yaşamında, bilinçli ve planlı bir biçimde, yaşantıları

²⁹ Aysel Aziz, *Radıyo ve Televizyon ile Eğitim*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1982), 33.

³⁰ Şükrü Keyifli, "Eğitim ve Din Eğitimi", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2, 111-112.

yoluyla değişim oluşturmayı hedefleyen bir etkinliktir.³¹ Tanımda insanın doğuştan getirdiği din duygusunun ortaya çıkması ile bu duygunun bireylerin hayatına katkısı ile bu duygunun insanların hayatına olumlu katkı yapabilmesine yardımcı olacak davranışları geliştirebilmesidir denilmektedir. Bu süreçte aile, okul, evre ve medya gibi sosyal kurumların da etkili bir rol oynadığı unutulmamalıdır. Din eğitimi sadece bireysel bir tecbe değil, aynı zamanda sosyal bir öğrenme süreci olarak da değerlendirilmelidir.

Diğer tanımlarını inceleyecek olursak; Din eğitimi, insanın doğumu ile birlikte getirdiği dinî kabiliyetlerini yerine getirip üzerinde durarak, başta Allah'ı ve kitabını öğrenip Allah'a iman ederek, yaratıcının bizlerden istedikleri doğrultusunda bireyin yaşantısına yn vermesidir.³² Din eğitimi, bireylerin beden, zihin ve duygusal gelişim süreçleri dikkate alınarak; Allah'ın emir ve yasaklarının öğretilmesi ve bu doğrultuda dinî bilinç kazanmalarının sağlanması sürecidir.³³ Bu tanım, din eğitiminin yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda bireyin ruhsal ve ahlaki gelişimini esas alan çok yönlü bir süreç olduğunu da göstermektedir.

Din eğitimi bir bilim gibi açıklayanlar olduğu gibi kesinlikle bilim olarak değerlendirmeye almayan bir kesim de mevcuttur. Ülkemizde din eğitiminin bir bilim olarak incelemeye alınması çok yakın bir geçmişte dayanır. Batı'da din eğitimin bilimsel bir yapı olarak kabul edilmesi 19.yy. sonlarını bulurken ülkemizde bu durum 20.yy. ortalarına kadar gelir.³⁴ Din eğitimi, eğitimin sadece araçlarını kullanmaktan ziyade amaçlarını da kullanır. Bu noktada din eğitimi hem teorik hem pratik yönleriyle ele alınması gereken disiplinler arası bir alan hâline gelmiştir. Pedagoji, psikoloji, sosyoloji ve teoloji gibi farklı bilim dallarından beslenerek daha etkili bir eğitim modeli oluşturulabilir. Aslında İşlam'ın yetiştirmeyi amaçladığı insan tipi ile eğitimin hedeflediği insan modeli arasında çok bk fark bulunmamaktadır. Zira ikisi de aynı amaca hizmet ederek iyi bir insan yetiştirmeyi hedeflemektedir.³⁵ Din bireylere belirli bir dünya görüşüne sahip olmayı ve içinde bulunduğu sosyal ortamlarda ne zaman ve ne şekilde davranabileceğinin maharetini kazandırmayı da hedeflerken aynı zamanda

³¹ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005), 22-24.

³² Kerim Yavuz, *Günümüzde Din Eğitimi*, (Adana: .. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1988), 52.

³³ Hüseyin Yılmaz, *Din Eğitimi ve Sosyal Barış*, (İnsan Yayınları, İstanbul, 2003), 70.

³⁴ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, (Pegem Yayınları, Ankara, 2002), 33.

³⁵ Hasan Ali Koçer, *"Genel Din Eğitiminin Bütünlüğü İçinde Din Eğitiminin Yeri"*, Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri, (İlahiyat Vakfı yayınları, Ankara, 1981), 17-24.

bulunduğu ortamda kişiye belli bir kimlik kazandırmayı da hedefler. Bu bağlamda din eğitimi, bireyin sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluklarını da kavramasını sağlar. Birey bu sayede sosyal adalet, hoşgörü, yardımlaşma gibi evrensel değerleri içselleştirebilir. Çünkü insanoğlunun genelde taklidi iman ile öğrendiği bilgileri pratiğe dökmek için de belli bir eğitime sahip olması gerekir ve insan toplum içinde davranışlarını yönetmeyi bilmelidir.

Din eğitiminin en genel amacı ise bireyin öğrendiği din eğitiminin bireye yaşamında olumlu etkilerde bulunmasıdır.³⁶ Bu olumlu etkiler, bireyin karakter gelişiminden toplumsal uyumuna kadar birçok alanda gözlemlenebilir. Dolayısıyla din eğitimi, bireyin hem kendisiyle hem de çevresiyle sağlıklı bir ilişki kurabilmesini sağlayan temel bir unsurdur.

Bahsedilen din eğitimi tanımlarını özetleyecek olursak, din eğitimi; Bireylerin ilk öncelikli olarak din hakkında doğru kaynaklardan bilgi sahibi olmaları ve bireyin benimsediği dinin istediği davranışları gerçekleştirmeye, istemediklerini ise yaşamından uzaklaştırmaya çaba gösterme kabiliyetidir.³⁷ Bireyi din eğitimi konusunda özgür bırakarak öncelikli olarak kendini rahat hissetmesini sağlamak ve kişide olması arzulanan sevgi, saygı, adalet, hoşgörü vs. kavramlarının amacına ulaşabilmesini kolaylaştırmak en büyük gayedir. Din eğitimi insana kendini, yaşamını tanıma ve anlamlandırma bağlamında bilgiler vererek ona iyi bir rehber olur. Bireyin eğitimi bir bütün olarak değerlendirilmelidir ve din eğitimi de bu bütünün içinde bulunan bir alan olarak görülmektedir. Böylelikle din eğitimi insanda dini olarak olumlu davranışlar geliştirme süreci olarak tanımlanır. Yukarıda bahsedilen din eğitimi tanımlarının farklı özelliklerinin araştırmacılar tarafından dikkate alınması önem arz etmektedir.

1.5.2 Diyanet İşleri Başkanlığı ve Görevleri

DİB, 3 Mart 1924 tarihinde Şer'îye ve Evkaf Vekâlet'inin kaldırılmasının ardından kurulmuş; İslam'ın iman, ibadet ve ahlaki prensiplerine dair hizmetleri sürdürmek, insanları dini açıdan bilgilendirmek ve ibadet edilen mekânlarının yönetimini sağlamakla yetkili resmî bir kurumdur.³⁸ Bu kurumda bazen yetkiler

³⁶ Şükrü Keyifli, "Eğitim ve Din Eğitimi", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2, (2013), 103-126.

³⁷ Hüseyin Yılmaz, *Din Eğitimi ve Sosyal Barış*, (İstanbul: İnsan Yayınları, 2003), 70.

³⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.633>.

artarken olaylara göre kısıtlandığı yıllar da olmuştur. Örneğin 1950’li yıllarda din işleri makamının görev ve yetkileri açısından epeyce kısıtlandığı bir dönem olmuştur. Buradaki amaç, hukuki ve idari yapısı dinî kurallara dayanan sistemi kaldırarak, yerine laik temellere dayanan bir sistem getirmek ve dinin kamusal alandaki etkisini azaltmaktır. “Bu doğrultuda kurucu kadrolar, ibadete yönelik dinî hizmetleri kamu sorumluluğu altına alarak dinin toplumsal hayattaki etkisini denetim altına almış; böylece dini, seküler bir yapı içerisinde sınırlayarak yalnızca dünyevi bir alanla ilişkilendirmiştir.”³⁹

DİB’in yönetim düzeni 1927 yılına gelinceye kadar sağlam bir temel üzerine kurulmadığı anlaşılr. ; İlk defa 1927 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı’nın idari yapısı, Bütçe Kanunu’nda merkez ve taşra teşkilatları ile bunların alt birimlerine yer verilerek belirlenmiştir.⁴⁰ 1935’te çıkarılan kanun ile Diyanet İşleri Reisliği Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun ile teşkilatın yapısı ve yetkileri ile ilgili yeni düzenlemelere gidilmiştir ve teşkilatın hangi görevlerde bulunacağı ise 11 Kasım 1937 tarihinde düzenlenmiştir.⁴¹ 1965 yılında, bu zamana kadar yapısı, görevleri ve yetkileri kesin bir şekilde belirlenmemiş olan Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili büyük çaplı bir düzenlemeye gidilmiştir.⁴² Bu yıllardan 1982 Anayasasına kadar uygulama ve yürütmelerde büyük değişiklikler olmamıştır. 1980 öncesi ve sonrası karşılaştırmasında 1982 Anayasası, dayandığı felsefe açısından değerlendirildiğinde ‘devletçi, milliyetçi, otoriter ve dayanışmacı’ olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴³

2010 tarihinde kurumun hizmet birimi sayısı artırmış, uluslararası alanda faaliyet göstermesi kolaylaşmış, cami dışı din hizmetlerinin önü açılıp radyo ve televizyon kurulması gibi imkânlar sağlamıştır. DİB, son olarak 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı’na bağlanmıştır.⁴⁴ Diyanet İşleri Başkanlığının görevleri en genel anlamda 633 sayılı kanunla ifade edilmiştir. “İslam’ın inanç, ibadet ile ahlak esaslarına ilişkin hizmetleri yürütmek, toplumu dinî konularda bilgilendirmek ve

³⁹ İştâar Gözaydın, *Diyanet: Türkiye Cumhuriyeti’nde Dinin Tanzimi* , (İstanbul: İletişim Yayınları, 2016), 61.

⁴⁰ Gözaydın, *Diyanet: Türkiye Cumhuriyeti’nde Dinin Tanzimi* , 63.

⁴¹ Mehmet Nuri Yılmaz- İsmail İşi, *Kuruluşundan Günümüze Diyanet İşleri Başkanlığı* (1924-1997), (Ankara: DİB yayınları1999).

⁴² Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun (DİBKGHK), *Resmi Gazete* 12038 (2 Temmuz 1965), Kanun no, md.154.

⁴³ Bülent Tanör - Necmi Yüzbaşıoğlu, *1982 Anayasası’na göre Türk Anayasa Hukuku*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002).

⁴⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun , *Resmi Gazete* 6002 (13 Temmuz 2010), Kanun no.27640.

ibadet mekânlarının yönetimini sağlamakla görevli bir kurum olarak tanımlanmaktadır.”⁴⁵ Diyanet İşleri Başkanlığının mevcut personeli ile yapmaya çalıştığı görev ve fonksiyonları; ” Diyanet İşleri Başkanlığı, ibadetle ilgili hizmetlerden dinî konularda toplumu aydınlatma faaliyetlerine, din eğitimi uygulamalarından yurtdışındaki hizmetlere kadar geniş bir yelpazede görev üstlenmektedir. Bu kapsamda, bireylerin dini bilgilerini artırmak ve toplumsal farkındalık oluşturmak için çeşitli dini hizmetler sunulmakta; ayrıca, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik dini rehberlik ve destek sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, vakıflarla ilgili hizmetler de yürütülerek toplumsal dayanışma ve hayır işlerine katkı da sağlanmaktadır.”⁴⁶

1.5.3 Yaygın Din Eğitimi Kurumu Olarak Kur'an Kursları, Faaliyetleri ve Amacı

Yaygın din eğitimi, örgün eğitim dışında kalan bireylerin dinî bilgi, beceri ve değerlerle donatılmasını amaçlayan bir eğitim türüdür. Bu eğitim süreci, bireylerin yaş, sosyo-kültürel yapı ve öğrenme düzeyleri dikkate alınarak planlanır ve yürütülür. Türkiye’de yaygın din eğitimi denildiğinde ilk akla gelen kurum Kur'an kurslarıdır. Bu kurslar, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın organizasyonunda faaliyet gösteren, İslam dininin temel inanç, ahlak ve ibadet prensiplerini öğretmeyi hedefleyen eğitim kurumlarıdır. Cumhuriyet döneminden günümüze uzanan süreçte Kur'an kursları hem toplumsal talepler hem de yasal düzenlemeler doğrultusunda çeşitli aşamalardan geçerek günümüzdeki yapısına ulaşmıştır. Yaygın din eğitimi olarak Kur'an kursları, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülen ve İslam'ın inanç sistemi, ibadetleri ve ahlaki değerler ile ilgili temel bilgileri topluma aktarmayı amaç edinir. 1924 yılı Cumhuriyet'in ilanı ile idari, siyasi ve hukuki anlamda gerçekleşen değişimlerin yanı sıra eğitimde de bazı değişimlere gidilmiştir. Bu değişimlerden en çok etkilenen alanların başında din eğitimi ve özelde de Kur'an öğretimi gelmektedir.⁴⁷ 1925 yılında ise Diyanet İşleri Reisliğine bağlı Kur'an-ı Kerim hafızı yetiştirmek amacı ile dokuz Kur'an kursu

⁴⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.633>.

⁴⁶ [https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/633%20say%C4%B1%C4%B1%20Kanun%20\(6002%20%C3%B6ncesi\)](https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/633%20say%C4%B1%C4%B1%20Kanun%20(6002%20%C3%B6ncesi)).

⁴⁷ Yahya Akyüz, *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*, (Alfa Yayınları, İstanbul 2001), 299.

açılarak bu kurslar için kadrolu on muallim alındığını ve böylelikle yaygın din eğitimi kategorisinde Kur'an kurslarının temelleri atılmıştır. ⁴⁸ 1932-1937 yılları arasında ise toplamda dokuz olan Kur'an kursu sayısının on altıya çıkarıldığını söyleyebiliriz. Çok partili dönem ile toplumsal ihtiyaca binaen Kur'an kurslarının sayısında büyük bir artışın yaşandığını söyleyebiliriz. Özellikle 1947-1950 yılları arasında açılan Kur'an kursu sayısı 127'ye ulaşmıştır. 1965 yılında ise özellikle bazı yasal düzenlemeler ile Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilat Kanununun çıkarılması ⁴⁹ ve bu kanuna dayanak kurslarla ilgili yönetmelik vb. yasal düzenlemelerin oluşturulmasıyla Kur'an kurslarının gelişimi hız kazanmıştır. ⁵⁰ Bu tarihten sonra Kur'an kursu sayılarında yıllara ve siyasi olaylara göre artma ve azalma şeklinde değişkenlikler görülmüştür. 2004-2005 eğitim öğretim yılında Kur'an kursları için bir dönüm noktası olmuş ve ilk defa nitelikli kararlar alınmıştır. 2005 yılından itibaren yapılandırma çalışmaları başlamıştır ve bu çalışmalar günümüzde de halen devam etmektedir. ⁵¹ Hâlihazırda Kur'an Kurslarını 17 adet program ile tasnif etmek mümkündür. İlgili programlar dipnot ile belirtilmiştir. ⁵² İlgili kursların amaçları; Öğrencilere, Kur'an-ı Kerim'i doğru bir şekilde yüzünden okuyabilmeleri için gerekli olan temel kurallar öğretilir. Bunun yanı sıra, tecvit, tashih-i huruf ve talim gibi güzel okuma becerilerini geliştirmeye yönelik bilgiler kazandırılarak, Kur'an-ı Kerim'in usulüne uygun şekilde okunması sağlanır. İbadetleri doğru bir biçimde yerine getirebilmeleri amacıyla ezberlenmesi gereken sure, dua ve ayetler hem ezberletilir hem de anlamlarıyla birlikte öğretilir. Hafızlık yapmak isteyen öğrencilere bu süreçte gerekli destek verilir. Ayrıca, Kur'an-ı Kerim'in anlam dünyasını kavrayabilmeleri için açıklayıcı çalışmalar yapılır. Dinimizin temel inanç, ibadet ve ahlak esaslarıyla birlikte, Peygamberimizin hayatı ve örnek davranışları hakkında bilgi sunularak öğrencilerin dini bilgi ve bilinçleri geliştirilir. Tüm bu eğitici süreçlerin yanında,

⁴⁸ Korkmaz, *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi*, 327.

⁴⁹ [https://hukukmusavirligi.diyanet.gov.tr/Detay/166/2261965-tarihli-ve-633-say%C4%B1%C4%B1-diyanet-i%C5%9Fleri-ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-kurulu%C5%9F-ve-g%C3%B6revleri-hakk%C4%B1nda-kanun-\(6002-%C3%B6ncesi\)](https://hukukmusavirligi.diyanet.gov.tr/Detay/166/2261965-tarihli-ve-633-say%C4%B1%C4%B1-diyanet-i%C5%9Fleri-ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-kurulu%C5%9F-ve-g%C3%B6revleri-hakk%C4%B1nda-kanun-(6002-%C3%B6ncesi))

⁵⁰ Ramazan Buyrukçu, *Kurumsal ve Değişim Boyutlarıyla Türkiye'de Mesleki Din Eğitimi*, (Isparta: Fakülte Kitabevi, 2007), 144-145.

⁵¹ Mehmet Korkmaz, *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi*, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2017), 329.

⁵² Diyanet İşleri Başkanlığı (DiB), "Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü" (Erişim 1 Mart 2024).

dini içerikli sosyal ve kültürel etkinliklerle öğrencilerin manevi ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunulur.⁵³

Kur'an kurslarının amaçları ayrıca öğretim programlarında daha detaylı bir şekilde ifade edilmekle birlikte Türk Milli Eğitiminin hedef ve ilkeleri doğrultusunda öğrencilere bazı kazanımları vermeyi hedefler:

- İslami değerlerin, insan hayatına derinlik ve anlam kazandıran bir kaynak olduğunu ortaya koymak.
- Edindiği bilgileri kullanarak kendi çözüm yollarını geliştirmesine olanak tanımak.
- İslam dininin, Allah'la, diğer insanlarla ve doğayla olan ilişkileri düzenleyen bir sistem olduğunu kavratmak.
- İbadetler ile ilgili öğrendiklerini davranışa dönüştürerek ibadet etmelerini sağlamak.
- Kur'an-ı Kerim'in Arapça metnini, usulüne uygun olarak okuyabilmelerine imkân tanımak
- İbadetleri ve toplumun temel yapı taşı olan dini törenleri uygulayabilecek yeterlilikte Kur'an'ı ezbere bilmelerini sağlamak.
- Kur'an'ı meali ile okuyabilme ve ondan, hayata dair dersler çıkarabilmelerini gerçekleştirmek.
- Hz. Muhammed'in hayatından bazı değerler ortaya çıkarabilmelerine yardımcı olmak.
- Kùltürler arası iletişimin arttığı günümüzde barışçıl bir kùltürün teşvik edilmesi ve hoşgörü ortamının inşa edilmesine katkıda bulunabilmelerini sağlamaktır.⁵⁴

Sonuç olarak Türkiye'de yaygın din eğitimi, özellikle Kur'an kursları aracılığıyla kurumsallaşmış ve gelişim göstermiştir. Cumhuriyet döneminden günümüze kadar geçen süreçte toplumsal talepler, siyasal değişimler ve yasal düzenlemeler doğrultusunda Kur'an kurslarının yapısı ve işlevi değişmiş; ancak temel amacı olan İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esaslarını topluma kazandırma amacını korumuştur. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren gerçekleştirilen yeniden

⁵³ DİB, *Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği* (2012).

⁵⁴ DİB, *Kur'an Kursları Yüzünden Okuma Programı*, Ankara 2004, 3.

yapılandırma çalışmalarıyla Kur'an kursları, pedagojik açıdan daha donanımlı ve çağın gereklerine uygun bir model hâline gelmiştir. Bugün gelinen noktada Kur'an kursları, yalnızca dinî bilgi sunan kurumlar değil; aynı zamanda bireylerin ahlaki gelişimini destekleyen, kimlik inşasına katkıda bulunan ve toplumsal birlikteliği amaçlayan önemli sosyal eğitim merkezleridir.

1.6 Türkiye 'de Din Eğitimi Alanında Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur'an Kursları Özelinde Tamamlanan Lisansüstü Tez İçerikleri

Bu bölümde din eğitimi alanında DİB'e bağlı Kur'an Kursları özelinde tamamlanan yüksek lisans tezlerinin künye bilgileri sunulmakta ve tezlerin içeriklerinden kısaca bahsedilmektedir.

1.6.1 Yüksek Lisans Tezleri

Bu bölümde yüksek lisans tez içerikleri incelenmiştir.

Akdeniz Üniversitesi

Rahime Uygun, Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Yeterlilikleri (Antalya İli Örneği), (Antalya: Akdeniz Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Şeref Göküş)

Antalya ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki Kur'an kurslarında görevli öğretmenlerin eğitim ve öğretim yeterlilik düzeylerinin tespiti ve bu düzeyin mevcut standartlarla karşılaştırılması amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular üzerinde bazı değerlendirmelerin yapıldığını görmekteyiz. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmada, öncelikle Kur'an öğretimi ve Kur'an kurslarına ilişkin genel çerçeve çizilmiş, ardından Kur'an kursu öğreticilerinin mesleki yeterliklerine dair bulgular incelenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin eğitim ve öğretim yeterlikleri analiz edilerek konuya ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunulmuştur.⁵⁵

Bu çalışmada yöntem olarak karma (nitel-nicel) teknikler kullanılmıştır.

⁵⁵ Rahime Uygun, *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Yeterlilikleri (Antalya İli Örneği)*, (Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), V- VIII.

Kübranur Demirel, Hafızlık Kur'an Kurslarında Terk: Bir Durum Çalışması, (Antalya: Akdeniz Üniversitesi, SBE, FDB, 2023), (Danışman: Mustafa Fatih Ay)

Bu çalışma, hafızlık eğitime başlama motivasyonu hafızlık terkinin etkileri mi? Hafızlık eğitim sürecinde terke götüren etkenler nelerdir? Hafızlık eğitiminde öğretmenler hafızlık terkinin etkileri mi? Sorularını cevaplama amacı ile yapılmıştır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kavramsal çerçeve, ikinci bölümde yöntem, üçüncü bölümde ise bulgular yer almaktadır.⁵⁶

Araştırmada nitel yöntem yaklaşımı kullanılmıştır.

Amasya Üniversitesi

Merve Akgül, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitiminin Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Amasya Örneği), (Amasya: Amasya Üniversitesi, SBE, FDB , 2020), (Danışman: Şuayip Özdemir)

Bu araştırma, 4-6 yaş aralığındaki çocuklarının gelişimsel özellikleri, bu gelişimsel özellikler göz önünde bulundurularak din eğitimi sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar, 4-6 yaş arası Kur'an kurslarının hukuki temelleri ve kursların amaçları ve kazanımlarını ele almaktadır. 4-6 yaş arası çocukların gelişimsel özellikleri, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş Kur'an kursları ve elde edilen bulguların yorumlanması gibi çeşitli başlıklar altında incelenmiştir. Araştırma, erken çocukluk döneminin gelişimsel boyutlarını ele alırken, aynı zamanda bu yaş grubuna yönelik sunulan din eğitimi programlarını ve uygulamalarını da değerlendirerek, bulgular ışığında yapılan yorumları içermektedir.⁵⁷

Bu araştırmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır.

Tuğba Öztürk, Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler, (Amasya: Amasya Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Ayşegül Gün)

⁵⁶ Kübranur Demirel, *Hafızlık Kur'an Kurslarında Terk: Bir Durum Çalışması*, (Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), I,II,III.VI.

⁵⁷ Merve Akgül, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitiminin Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Amasya Örneği)*, (Amasya: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020), III-V.

Bu çalışma, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında yürütülen eğitim programını kapsamlı bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. İlk olarak, 4-6 yaş aralığındaki çocukların fiziksel ve zihinsel gelişim özellikleri ele alınmış; devamında DİB tarafından uygulanan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına ilişkin yapısal ve işlevsel çerçeve değerlendirilmiştir. Son olarak, elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır.⁵⁸

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri tercih edilmiştir.

Ankara Üniversitesi

Yasemin Ateşmen, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi ve Din Öğretiminde Yararlanılan Materyallerin İncelenmesi, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Yıldız Kızılabdullah)

Bu tez araştırmasında 4-6 yaş dönemi Kur'an kurslarında dini eğitim ve değerler eğitimi verilmesi bağlamında bu derslerde kullanılan bazı materyallerin incelenip değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde "Giriş", ikinci bölümünde "Değer Kavramı", üçüncü bölümde "4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kullanılan Materyaller ve Değerlendirme Kriterleri", dördüncü bölümde ise "Bulgular ve Yorum" kısmı yer almaktadır.⁵⁹

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Sıdika Köseoğlu, Kadın Yetişkinlerin Din Eğitiminde Değerler Eğitimi: Kur'an Kursları Örneği, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2018), (Danışman: Cemal Tosun)

Bu çalışma Kur'an kursuna aktif olarak katılım gösteren kadın yetişkinlerin sahip olduğu ve olmak istediği değerleri belirleyip Kur'an kursu din eğitimi programlarındaki değerler ile karşılaştırarak öğrenci görüş ve beklentileri çerçevesinde değerlendirmek üzere ele alınmıştır. Bu çalışmada, İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programlarına katkı sağlamak hedeflenmiştir. Araştırma, konunun temel kavramlarından başlanarak, çalışmanın yöntemine, ardından İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programında değerler eğitiminin rolüne dair

⁵⁸ Tuğba Öztürk, *Veli Ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler*, (Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), X, XI, XII,3.

⁵⁹ Yasemin Ateşmen, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi ve Din Öğretiminde Yararlanılan Materyallerin İncelenmesi, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2022), IV,V,VI,3.

bulgulara yer verilmiş ve yorumlar yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları ortaya konulmuş, elde edilen veriler ışığında çeşitli öneriler sunulmuştur. Bu süreç, araştırmanın amacına yönelik derinlemesine bir analiz yapmayı amaçlamıştır.⁶⁰

Bu çalışma nitel verilerden yararlanarak oluşturulmuştur.

Rüveyda Durmuş, Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Kur'an Kursları Programındaki Dini Bilgiler Dersinin Amaçlarının Gerçekleşmesine Etkisi, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2014), (Danışman: Cemal Tosun)

Ankara ili örnekleminde yürütülen bu çalışma, Kur'an kursları programında yer alan dinî bilgiler derslerinde probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrenci başarısına olan etkisini analiz etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öncelikle araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmış; ardından probleme dayalı öğrenme yaklaşımının kuramsal temellerine yer verilmiştir. Devamında uygulamaya ilişkin bulgular analiz edilip yorumlanmış ve son olarak elde edilen veriler doğrultusunda çeşitli öneriler geliştirilmiştir.⁶¹

Araştırmada nicel yöntemden yararlanılmıştır.

Hatice Zengin, Öğrenci ve Öğreticilerine Göre Kuran Kurslarının Amaçlarını Gerçekleştirme Düzeyi: Sakarya Örneği, (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: Zeki Salih Zengin)

Bu tez çalışmasında Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığı ile Türkiye genelinde 2012-2013 yılında programa dâhil edilen "İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programı" amaçlarının hedefe ulaşılabilirlik derecesinin öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak (Sakarya ili örneğinde) incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sekiz bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmada, başlangıçta giriş kısmı ile konunun temelleri atılmış, ardından kavramsal çerçeve ele alınmıştır. Öğreticilerin, İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursu Programı amaçlarının ne ölçüde gerçekleştiğine dair bulgular incelenmiş, aynı şekilde öğrencilerin bu programın amaçlarının gerçekleşme düzeyi de araştırılmıştır. Elde edilen bulgular

⁶⁰ Sıdika Köseoğlu, *Kadın Yetişkinlerin Din Eğitiminde Değerler Eğitimi: Kur'an Kursları Örneği*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2018), II,4.

⁶¹ Rüveyda Durmuş, *Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Kur'an Kursları Programındaki Dini Bilgiler Dersinin Amaçlarının Gerçekleşmesine Etkisi*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014), X, 5.

ışığında yapılan tartışmaların ardından sonuçlar ve öneriler sunulmuş, araştırmanın son kısmında ise kaynaklar ve ekler yer almıştır. ⁶²

Çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır.

Amina Nuriye Çıtırık, Yaz Kur'an Kursları Dinimi Öğreniyorum ve Ders Kitabım Etkinlik Kitaplarının Biçim Ve İçerik yönünden Karşılaştırmalı İncelenmesi, (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, SBE, FDB, 2018),(Danışman: Zeki Salih Zengin)

Bu çalışma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında yaz Kur'an kurslarında okutulmaya başlanan *Dinimi Öğreniyorum* ve *Etkinlik Kitabım* adlı ders kitaplarının, biçimsel ve içerik yönlerinden yeterlilik düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Söz konusu kitaplar, din eğitimi kapsamında kullanılan ders materyallerinde bulunması gereken ölçütler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırmada öncelikle yönteme ilişkin açıklamalara yer verilmiş, ardından 7-14 yaş grubu çocukların gelişim özellikleri incelenmiştir. Daha sonra, *Dinimi Öğreniyorum* ve *Etkinlik Kitabım* adlı kitapların biçimsel ve içeriksel yapısı detaylı şekilde analiz edilmiştir. Bunu takiben, ilgili kitaplar DÖ 1-2-3 ders kitaplarıyla; sonrasında da DKAB 4-5-6-7-8. sınıf ders kitaplarıyla karşılaştırılmıştır. Ayrıca, bu kitapların ortaokul düzeyindeki seçmeli Temel Dini Bilgiler İslam 1-2 ve Hz. Muhammed'in Hayatı ders kitapları ile benzerlik ve farklılıkları değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda, elde edilen bulgular doğrultusunda genel sonuçlara ulaşılmış ve ilgili öneriler sunulmuştur. ⁶³

Araştırmada nitel çalışma teknikleri kullanılmıştır.

Atatürk Üniversitesi

Abdulkadir Şekerci, Hafızlık Eğitiminde Kur'an Kursu Terki, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE, FDB, 2021), (Danışman: Ahmet ÇAKMAK)

Araştırmanın ana konusu hafızlık için Kur'an kurslarına giden öğrencilerin herhangi bir sebeple hafızlığı terk etmeleridir. Bu problem üzerine giden araştırmada asıl amaç, belirli hayal ve idealler doğrultusunda hafızlığa başlayıp

⁶² Hatice Zengin, *Öğrenci Ve Öğreticilerine Göre Kuran Kurslarının Amaçlarını Gerçekleştirme Düzeyi: Sakarya Örneği*, (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019),VI,13,14.

⁶³ Amina Nuriye Çıtırık, *Yaz Kur'an Kursları Dinimi Öğreniyorum Ve Ders Kitabım Etkinlik Kitaplarının Biçim Ve İçerik yönünden Karşılaştırmalı İncelenmesi*, (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri/Din Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018), IV,XII.

hatta bu yolda belirli bir seviyeye geldikten sonra Kur'an kursundan ayrılma sürecine etki eden unsurları tespit etmektir. Bu çalışma beş bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm "Hafızlık Olgusu ve Tarihsel Süreç", ikinci bölüm "Okul ve Kurs Terki", diğer bölümlerde "Yöntem", "Bulgular ve Yorum", "Sonuç ve Öneriler" e değinilmiştir. ⁶⁴

Bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerine başvurulmuştur.

Şeyma Şengül, Kur'an Kursu-Okul İş Birliğine Dayalı Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programına İlişkin Öğretici Görüşleri, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Eyüp Şimşek)

Çalışma, hafızlık proje okullarında görev yapan öğretmenlerin, Kur'an Kursu-Okul İş Birliğine Dayalı Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programı hakkındaki düşüncelerini konu edinir. Araştırma programa ilişkin öğretici görüşlerini belirleme amacı taşır. Öğreticilerin program hakkındaki görüşlerini araştıran bu çalışma, giriş aşamasında araştırmanın problemi, amacı, önemi ve yöntemi, birinci bölümde "Geçmişten Günümüze Hafızlık Eğitimi" ikinci bölümde "Kur'an Kursu-Okul İş Birliğine Dayalı Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programı" alt başlıkları ile birlikte anlatılmıştır. "Bulgular ve Yorumlar" başlığını taşıyan üçüncü bölümde, ulaşılan bulgular tema ve kategoriler adı altında açıklanmış ve yorumlanmıştır. "Sonuç ve Öneriler" de ise elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. ⁶⁵

Araştırmada nitel yöntemlerden faydalanılmıştır.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Ayşe Sancak, Okul Öncesi Din Eğitimi Açısından 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretici Kitabı (1-2) Değerlendirmesi, (Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, LEE, FDB, 2022), (Danışman: Seyyid Sancak)

Çalışmada, 2018 yılında Diyanet'in düzenlediği 4-6 yaş kısmındaki Kur'an kursları öğretmenlerine ait kitapların (1 ve 2) konu içeriği, hedeflenen kazanımlar ve sunulan etkinlikler açısından kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır. Birinci bölümde "Gelişim Psikolojisi Açısından 4-6 Yaş Çocukları", ikinci bölümde

⁶⁴ Abdulkadir Şekerci, *Hafızlık Eğitiminde Kur'an Kursu Terki*, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021), I, II, III, IV 2.

⁶⁵ Şeyma Şengül, *Kur'an Kursu-Okul İş Birliğine Dayalı Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programına İlişkin Öğretici Görüşleri*, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), IV.

“Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-1”, üçüncü bölümde “Kur’an Kursları Öğretici Kitabı-2” değerlendirilmiştir. Sonuç kısmında ise çalışma ile ilgili değerlendirme yapılarak önerilerde bulunulmuştur.⁶⁶

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çukurova Üniversitesi

Türker Akşener, Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur’an Kurslarında Yeni Düzenlemeler ve Din Eğitimi (Adana Örneği), (Adana: Çukurova Üniversitesi, SBE, FDB, 2012), (Danışman: Zeki Salih Zengin)

Bu tez çalışması, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı sekiz yıllık kesintisiz eğitim veren Kur’an kurslarında din eğitimi uygulamalarının etkililiğini değerlendirmeyi; öğretim araç ve gereçlerinin uygunluğunu incelemeyi; bu materyallerin öğretim sürecine katkısını ölçmeyi, öğretici ve öğrenci profillerini analiz etmeyi ve kursların karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın başlangıcında araştırma problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve hipotezi ele alınmış; devamında Kur’an eğitiminin tarihsel gelişimi kuramsal bir çerçevede incelenmiştir. Araştırma sürecinde kullanılan yöntem detaylandırılmış; ardından elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır. Son aşamada ise ulaşılan sonuçlar doğrultusunda çeşitli önerilere yer verilmiştir.⁶⁷

Çalışma anketlerden yararlanılarak yapılan nicel bir araştırmadır.

Dicle Üniversitesi

Mücahide Dayan, 4-6 Yaş Kur’an Kursları Öğretim Programının Dini Bilgiler-1 Öğrenme Alanının Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi, (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Davut Işıkdوغان)

Bu tez çalışmasında DİB 4-6 yaş programı Kur’an kursları öğretim programındaki Dini Bilgiler-1 öğrenme alanı kazanımlarının çocukların sosyal ve

⁶⁶ Ayşe Sancak, *Okul Öncesi Din Eğitimi Açısından 4-6 Yaş Kur’an Kursları Öğretici Kitabı (1-2) Değerlendirmesi*, (Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), IV,V.

⁶⁷ Türker Akşener, *Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur’an Kurslarında Yeni Düzenlemeler ve Din Eğitimi (Adana Örneği)*, (Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012), VI, VII, VIII, IX, X 2.

fiziksel gelişim dönemlerine uygunluğu değerlendirilmeye çalışılmıştır. Birinci bölüm 4-6 yaş Kur'an kursları tarihsel süreci, oluşumu ve öğretim programı, ikinci bölüm 4-6 yaş aralığındaki çocuklarının sosyal ve fiziksel özellikleri, çalışmanın üçüncü bölümünde ise, 4-6 yaş öğretim programı Dini Bilgiler-1 alanındaki ünitelerinin kazanımlarının gelişim özelliklerine uygunluğu araştırılmıştır.⁶⁸

Çalışma nitel araştırma yöntemleri kullanılarak tamamlanmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi

Fatma Akdağ, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği), (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Yusuf Ceylan)

Bu çalışma, 4-6 yaş programı Kur'an kurslarında görevli öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan sorunları belirlemek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Birinci bölümde “Okul Öncesi Döneminde Din Eğitimi”, ikinci bölümde “DİB 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları”, üçüncü bölümde “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları” yeterlikleri açıklanarak bulgular ve yorumdan da bahsedilmiştir.⁶⁹

Araştırma, nitel metod ile oluşturulan bir çalışmadır.

Mehmet Akköprü, Bir Eğitim Kurumu Olarak Kestane Pazarı Kur'an Kursu, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, FDB, 2005), (Danışman: Halit Ev)

Araştırmada, Kestanepazarı Kur'an kursunun tarihsel gelişimi, eğitim-öğretim faaliyetleri ve mezunlarının bu konu hakkındaki düşünceleri ifade edilmiştir. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Kestanepazarı Kur'an Kursu”, ikinci bölümde “Bulgular ve Yorum” kısmına değinilmiş, sonuç ve değerlendirme ile araştırma tamamlanmıştır.⁷⁰

Çalışmada nicel araştırma teknikleri kullanılmıştır.

⁶⁸ Mücahide Dayan, *4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Bilgiler-1 Öğrenme Alanının Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi*, (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), I, III.

⁶⁹ Fatma Akdağ, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), VIII, IX, X 4.

⁷⁰ Mehmet Akköprü, *Bir Eğitim Kurumu Olarak Kestane Pazarı Kur'an Kursu*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005), VII, IX, X, XI.

Ayfer Betül Urdoğın, Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, FDB, 2019),(Danışman: Üyesi Yusuf Ceylan)

Bu tez araştırması, 2013-2014 eğitim ve öğretim döneminde uygulamaya konan 4-6 yaş aralığındaki çocuklar için geliştirilen Kur'an Kursları Öğretim Programı'nı, okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, çocuklarda okul öncesi din eğitimi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 yaş dönemi Kur'an kursları, eğitimde program geliştirme süreçleri, Kur'an kursları öğretim programının içeriği ve öğretmenlerin gözlemleri gibi çeşitli boyutlarda ele alınmıştır. Elde edilen bulgular ışığında yorumlar yapılmış ve değerlendirmeler sunulmuştur.⁷¹

Araştırma nicel bir çalışmadır.

Erciyes Üniversitesi

Zülfı Doğan, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları(Kayseri Örneği), (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: Süleyman Akyürek)

Bu tez çalışmasında 4-6 yaş Kur'an kursunda görevli öğretmenlerin eğitim ve öğretim yeterlilikleri ölçülmüştür. Birinci bölüm "Giriş", ikinci bölüm "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilik Algılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar", üçüncü bölüm "Öğreticilerin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri" ayrıntılı olarak ifade edilerek dördüncü bölümde ise "Sonuç ve Öneriler"e değinilmiştir.⁷²

Araştırmada nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanılmıştır.

Kemal Aslan, Dinimizi Öğreniyoruz 1-2-3 Yaz Kur'an Kursları Ders Kitaplarının Materyal Geliştirme İlkeleri Açısından İncelenmesi, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, FDB, 2011),(Danışman: Şevki Aydın)

⁷¹ Ayfer Betül Urdoğın, *Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019), İV, Vİ, Vİİ, Vİİİ.

⁷² Zülfı Doğan, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilik Algıları(Kayseri Örneği)*,(Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019), Vİİ,Xİ-XVİİ.

Bu çalışmada, *Dinimizi Öğreniyoruz* adlı ders kitaplarının görsel tasarımı, kullanılan tipografi, dil ve imla kurallarına uygunluğu ile içerik zenginliği gibi çeşitli açılardan değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada öncelikle kullanılan yöntem ayrıntılı biçimde açıklanmış, ardından elde edilen bulgular sistematik olarak analiz edilerek yorumlanmıştır. Son olarak, ulaşılan sonuçlar doğrultusunda çeşitli öneriler geliştirilmiştir.⁷³

Araştırma nitel araştırma tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Hatice Kocaoğlu, Kur'an Kursları Öğretim Programının Eğitimde Program Geliştirme İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, FDB, 2014),(Danışman: Mehmet Korkmaz)

Bu araştırmada 2014 yılında hazırlanan ve bugün hala uygulanmakta olan “İhtiyaç Odaklı Programı”nın da dayanağını sağlayan “Kur'an Kursları Öğretim Programının” eğitimde program oluşturma ilkeleri çerçevesinde incelenmesini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan “Giriş” bölümünde araştırmanın yöntemi belirtilmiştir. İkinci bölümde “Kur'an Kursları Öğretim Programı” ifade edilerek üçüncü bölümünde “Sonuç ve Öneriler”den bahsedilmiştir.⁷⁴

Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden faydalanılmıştır.

Vijdan Demirezen, Kur'an Kurslarında Kur'an–I Kerim Derslerinde İzlenen Öğretim Yöntemleri (Kayseri Örneği), (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, FDB, 2017), (Danışman: Mehmet KORKMAZ)

Bu araştırma, Kur'an öğretiminde “Nasıl” sorusuna cevap aramak amacı ile bu konuda eğitimin en yoğun verildiği yerlerden olan Kur'an kursunda ve Kur'an dersinde izlenen öğretim yöntemlerini açıklayıp bu yöntemlerin niteliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde “Giriş” başlığı altında araştırmanın yöntemi, ikinci bölümde “Bulgular ve

⁷³ Kemal Aslan, *Dinimizi Öğreniyoruz 1-2-3 Yaz Kur'an Kursları Ders Kitaplarının Materyal Geliştirme İlkeleri Açısından İncelenmesi*, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011), IV, 14.

⁷⁴ Hatice Kocaoğlu, *Kur'an Kursları Öğretim Programının Eğitimde Program Geliştirme İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi*, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014), V, VI.

Yorumlar’’, üçüncü bölüm “Sonuç ve Öneriler” kısmında ise çalışma ile elde edilen sonuçlara ve bu durumda geliştirilen önerilere yer vermiştir.⁷⁵

Araştırmada nicel yöntemlerden yararlanılmıştır.

Ayşe Nur Göksün, Kur’an Kursu Öğretici Ve Öğrencilerine Göre Proje Okullardaki Hafızlığa Hazırlık Eğitimi (Kayseri Örneği), (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Süleyman Akyürek)

Araştırma, 2014 yılında sürece dâhil olan örgün eğitim ile birlikte 5.sınıf seviyesinde yapılan hafızlık proje sürecini değerlendirmek amacı ile ele alınmıştır. Bu uygulama, öğrencilerin örgün eğitimlerine ara vermeden hafızlık çalışmalarını sürdürme sürecini kapsamaktadır. Çalışmada bu projeyi uygulamaya koyan okullarda verilen, hafızlığa hazırlık eğitim süreci değerlendirilmiştir. Bahsedilen okullara öğrenci seçimi, hafızlığa hazırlık eğitimi, öğrenci motivasyonu, hafızlığa hazırlık eğitimini etkileyen faktörler, hafızlık eğitimi sonrasında okul ve meslek seçimi ve bu süreçte yaşanan sorunlar incelemeye alınmıştır. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Kur’an Kursu Öğretici ve Görüşlerine Göre Proje Okullardaki Hafızlığa Hazırlık Eğitime Dair Bulgu ve Yorumlar’’, ikinci bölümde ise “Hafızlık Sonrası Durumlara Ait Bulgu ve Yorumlar’’ değerlendirilmeye alınmıştır. Daha sonra sonuç ve öneriler ifade edilmiştir.⁷⁶

Çalışma nitel araştırma teknikleri ile oluşturulan bir çalışmadır.

Fırat Üniversitesi

Emine Balbay, Kur’an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Yeterlikleri (Diyarbakır Örneği), (Diyarbakır: Fırat Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Şuayip Özdemir)

Bu tez araştırmasında Kur’an kursu öğreticilerinin alanda yeterlilikleri, yapılan anketler ve Kur’an kursu öğreticilerinin kendilerini ifade etmeleri ile belirlenmiş ve bu doğrultuda değerlendirmeler yapılmıştır. Giriş bölümünde araştırmanın yöntemi, birinci bölümde, Kur’an öğretiminin Hz. Peygamber döneminden günümüze kadar uzanan tarihi gelişimi ve Kur’an Kursu öğreticisinin

⁷⁵ Vijdan Demirezen, Kur’an Kurslarında Kur’an–İ Kerim Derslerinde İzlenen Öğretim Yöntemleri (Kayseri Örneği), (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 4,8.

⁷⁶ Ayşe Nur Göksün, *Kur’an Kursu Öğretici Ve Öğrencilerine Göre Proje Okullardaki Hafızlığa Hazırlık Eğitimi (Kayseri Örneği)*, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), VI, VIIİ, IX, X.

yeterlikleri ile ilgili teorik bilgiler, ikinci bölümde uygulanan anketlerin analizi ve yorumlar, sonuç ve öneriler bölümünde de araştırmanın sonucu ifade edildikten sonra bu bağlamda önerilerde bulunulmuştur.⁷⁷

Bu çalışmada nicel yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır.

Gaziantep Üniversitesi

Esra Kılıç, DİB 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programının Uygulanmasında Eğitici Görüşlerinin Dini Gelişim Kuramları Bağlamında Değerlendirilmesi(Gaziantep Örneği), (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, SBE, FDB, 2021), (Danışman: Dilara TINAS)

Bu tez araştırmasında Gaziantep ilinde görevli 4-6 yaş çocuklarına dini eğitim veren Kur'an kursu öğretmenlerinin uyguladıkları yöntem ve teknikler ile çocukların belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşabildikleri, olumlu - olumsuz durumlar ve öğretmenlerin eğitim-öğretim sırasında karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır. Çalışmada "Kavramsal Çerçeve" ve "Yöntem" den bahsedilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde mülakat çalışması uygulanıp sonuçlarına yer verilmiştir. Tartışma bölümünde ise mülakattan elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.⁷⁸

Araştırma nitel yöntem ve tekniklerden yararlanılarak yapılmıştır.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Mustafa Öztürk, Tokat İlindeki Yaz Kur'an Kurslarının Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine Dair Bir Alan Araştırması, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, SBE, FDB, 2017), (Danışman: Kubatali Topchubaev)

Bu araştırma Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından uygulanan öğretim programının uygulamadaki başarısı, uygulama sürecinde yaşanan problemlerin neler olduğu ve yaz Kur'an kursu konusunda istenen amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek ve yaşanan sorunlara çözüp önerisinde bulunmak

⁷⁷ Emine Balbay, *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Yeterlikleri (Diyarbakır Örneği)*, (Diyarbakır: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), II-V.

⁷⁸ Esra Kılıç, *DİB 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programının Uygulanmasında Eğitici Görüşlerinin Dini Gelişim Kuramları Bağlamında Değerlendirilmesi(Gaziantep Örneği)*, (Gaziantep: Gaziantep üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021), I, II, V.

amacı ile yapılmıştır. Araştırma “Giriş”, “Yaz Kur’an Kursları”, “Bulgular ve Yorumlar” bölümlerinden oluşmaktadır.⁷⁹

Araştırmada nicel ve nitel yöntem birlikte kullanılmıştır.

Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Ayşe Bozdoğan, Diyanet İşleri Başkanlığı 4- 6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarındaki Öğrencilerin Öğretmen Metaforu, (Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, LEE, FDB, 2023), (Danışman: Mehmet Kâmil Coşkun)

Bu araştırmanın amacı Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş programı Kur’an Kurslarına öğrenim görmekte olan öğrencilerinin “öğretmen” kavramıyla ilgili kullandıkları metaforlar ortaya çıkarmak ve yorumlamaktır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Sırasıyla “Giriş”, Kavramsal Çerçeve”, “Yöntem”, “Bulgular ve Yorum”, “Sonuç ve Öneriler” bulunmaktadır.⁸⁰

Bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır.

Hitit Üniversitesi

Serkan Şensoy, 4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri, (Çorum: Hitit Üniversitesi, LEE, FDB, 2022), (Danışman: Macid Yılmaz)

Çalışma, DİB’ e bağlı 4-6 programı yaş Kur’an kurslarında çalışan eğitim görevlilerinin öğretimde kullandıkları yöntemler ile ilgili düşüncelerini detaylı bir şekilde anlatarak ve kurslarda karşılaşılan sorunlara ulaşmak amacı ile yapılmıştır. Çalışma içindkiler ve harici üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Kavramsal Çerçeve, ikinci bölümde “4-6 yaş Kur’an Kursu Programı”, üçüncü ve son bölümde ise “Bulgular” üzerinde durulmuştur.⁸¹

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır.

Fatma Candemir, İhtiyaç Odaklı Kur’ an Kursu Öğrencilerinin Tercih Sebepleri ve Beklentileri, (Çorum: Hitit Üniversitesi, LEE, FDB, 2023),(Danışman: Ahmet Koç)

⁷⁹ Mustafa Öztürk, *Tokat İlindeki Yaz Kur’an Kurslarının Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine Dair Bir Alan Araştırması*, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017), III.

⁸⁰ Ayşe Bozdoğan, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4- 6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarındaki Öğrencilerin Öğretmen Metaforu*, (Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), IV, VII, VIII.

⁸¹ Serkan Şensoy, *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*, (Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), IV, VII, VIII, IX.

Bu çalışmada Çorum İl Müftülüğüne bağlı, ihtiyaç odaklı Kuran kurslarında öğrenim gören 30-70 yaş arası 40 kişi ile görüşme yapılarak Kur' an kurslarında bulunan yetişkin bayanların Kur' an kurslarını tercih etme sebepleri ve Kur'an kurslarından beklentileri ifade edilmiştir. Araştırma beş temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Din ve Din Eğitimi, ikinci bölümde “Yetişkin Eğitimi” üçüncü bölümde “Kur'an Kurslarında Din Eğitimi”. Çalışmanın dördüncü bölümünde “Bulgular ve Yorum” açıklanmıştır.⁸²

Bu çalışma da nitel bir yöntem tercih edilmiştir.

İbrahim Kurt, Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği), (Çorum: Hitit Üniversitesi, SBE, FDB, 2017),(Danışman: Zeki Salih Zengin)

Bu çalışmanın amacı, 2013 yılında öğrenime başlayan 4-6 yaş Kur'an kurslarının şu an ki durumu ile ilgili velilerin bekledikleri ve gerçekleştirilen istekleri doğrultusunda memnuniyet dereceleri hakkında bilgi vermektir. Araştırmada “Okul Öncesi Dönemi Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”, “DİB 4-6 Yaş Programı Kur'an Kursları”, “Bulguların Değerlendirilmesi” yapılmıştır.⁸³

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

İshak Demir, Yaz Kuran Kurslarında Okutulan Dinimizi Öğreniyorum Kitabında Tedricilik Kavramı, (Çorum: Hitit Üniversitesi, SBE, FDB, 2015),(Danışman: Osman Eğri)

Bu araştırmada yaz Kur'an kurslarında kullanılan eğitim materyallerinden “Dinimizi Öğreniyoruz” adlı kitaplar baz alınarak tedricilik yönteminin detaylı araştırması yapılarak günümüzde bu yöntemin kullanılabilirliğinin incelenmesi yapılmıştır. Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Eğitim Ve Öğretimde Yöntem”, ikinci bölümde “Tedricilik Yöntemi ve Özellikleri”, üçüncü

⁸² Fatma Candemir, *İhtiyaç Odaklı Kur' an Kursu Öğrencilerinin Tercih Sebepleri ve Beklentileri*, (Çorum: : Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), IV,2.

⁸³ İbrahim Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*, (Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017), I.

bölümde “Yaz Kur’an Kurslarında Tedricilik Yöntemini Uygulama Şekilleri”, dördüncü bölümde ise “Yaz Kur’an Kurslarında Okutulan Kitapta Tedrici Yöntemin Uygulanışı” konusuna değinilerek sonuç ve önerilerden de bahsedilmiştir. ⁸⁴

Araştırma literatür tarama yöntemi ile oluşturulan nitel bir çalışmadır.

Sema Beşe, Yetişkin Kur’an Kurslarının Kuşak Çatışmalarını Önlemedeki Rolü (Keçiören Örneği), (Çorum: Hitit Üniversitesi, SBE, FDB, 2016), (Danışman: Âdem Korukçu)

Bu çalışma, sosyal yaşamda sıkça karşılaşılan ve aile içi birlikteliği ile bireysel ilişkileri olumsuz yönde etkileyen, aynı zamanda kültürel ve kimlik değişimleriyle bağlantılı işaretler taşıyan kuşak çatışmalarını ele almaktadır. Ayrıca, Türkiye’de din eğitimi açısından önemli bir yere sahip olan yetişkin Kur’an kurslarının ve bu kursların öncülük ettiği sorunların çözülmesindeki olası etkileri incelenmektedir. Araştırma üç bölümden oluşan bir çalışmadır. Birinci bölümde “Din Eğitiminin Önemi ve Fonksiyonları”, ikinci bölümde “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Kuşak Çatışması”, üçüncü bölümde ise, “Yetişkin Kur’an Kurslarının Kuşak Çatışmasını Engellemedeki Rolü” irdelenmeye çalışılmıştır. ⁸⁵

Bu çalışmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır.

İnönü Üniversitesi

Elif Sayar, 4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşleri (İzmir İl Örneği), (Malatya: İnönü Üniversitesi, SBE, FDB,2022), (Danışman: Yusuf Batar)

Bu araştırma, 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerinin değerler eğitimi bağlamında drama yöntemine yönelik yeterliliklerine ilişkin görüşlerini nasıl değerlendirmektedir? Şeklinde bir araştırma sorusu doğrultusunda ilerlemektedir. Araştırmada “Araştırmanın Kuramsal Temeli”, “Yöntem”, “Bulgular ve Yorum” anlatılmıştır. ⁸⁶

Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

⁸⁴ İshak Demir, *Yaz Kuran Kurslarında Okutulan Dinimizi Öğreniyorum Kitabında Tedricilik Kavramı*, (Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 1, III, IV, V, VI.

⁸⁵ Sema Beşe, *Yetişkin Kur’an Kurslarının Kuşak Çatışmalarını Önlemedeki Rolü (Keçiören Örneği)*, (Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016), I, 6-7.

⁸⁶ Elif Sayar, *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşleri (İzmir İl Örneği)*, (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2022), II,1.

Merve Gürmeşe, 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programındaki (2018)Kazanımların Çocukların Gelişim Düzeyi Açısından İncelenmesi, (Malatya: İnönü Üniversitesi, SBE, FDB,2022), (Danışman: İbrahim Aşlamacı)

Bu araştırma 2018 yılında yenilenerek öğrenime başlayan 4-6 yaş programı Kur'an kursu öğretim programında bulunan kazanımların öğrencilerin sosyal ve fiziksel gelişim düzeyine uygun olup olmadıklarının incelenmesini amaç edinmiştir. Araştırmada “Giriş”, “Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve, “Bulgular ve Yorum”, “Sonuç ve Öneriler” kısmı yer almaktadır.⁸⁷

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Âdem Yılmaz, Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Yapılan Kur'an Öğretimi, (Malatya: İnönü Üniversitesi, SBE, FDB,2022), (Danışman: Recep Uçar)

“Bu araştırmanın amacı, Diyanet İşleri Başkanlığı genelinde din eğitimi yürüten 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında gerçekleştirilen Kur'an öğretimini, bu kurslarda görevli öğreticilerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Araştırma sürecinde, öncelikle okul öncesi din eğitimi ve Kur'an öğretimi ele alınmış; ardından Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının yapısı ve işleyişi incelenmiştir. Çalışmanın yöntem kısmında kullanılan araştırma teknikleri detaylandırılmış, elde edilen bulgular sistematik bir biçimde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Sonuç kısmında ise araştırma bulguları tartışılarak, önerilerde bulunulmuştur.⁸⁸

Çalışma yarı yapılandırılmış görüşme formu ile hazırlanan nitel bir çalışmadır.

Fatma Tuba Şaşa, Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları, (Malatya: İnönü Üniversitesi, SBE, FDB, 2021), (Danışman: Recep Uçar)

⁸⁷ Merve Gürmeşe, 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programındaki (2018)Kazanımların Çocukların Gelişim Düzeyi Açısından İncelenmesi, (Malatya: : İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2022), IV,1.

⁸⁸ Âdem Yılmaz, Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Yapılan Kur'an Öğretimi, (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,2022), IV, V, VI.

Bu çalışma DİB' e bağlı 4-6 yaş Kur'an kurslarında Kur'an öğretiminde faydalanılan eğitsel oyunları belirleyerek bu oyunları hayata geçirme sürecini analiz etmek maksadı ile yapılmıştır. Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Giriş”, ikinci bölümde “Oyun Kavramı”, üçüncü bölümde “Okul Öncesi Dönem”, dördüncü bölümde “D.İ.B 4-6 yaş programı Kur'an Kursları” tüm yönleri ile değerlendirilirken beşinci bölümde ise araştırmanın ana konusundan bahsedilerek “Bulgular ve Yorum” ifade edilmeye çalışılmıştır.⁸⁹

Araştırmada literatür taraması yapılarak nitel bir yöntem kullanımı tercih edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi

Ayşenur Şen, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE, FDB, 2021), (Danışman: Mustafa İsmail Bağdatlı)

Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an kurslarında öğrenim gören çocukların kursa uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar incelemeye alınmıştır. Araştırma giriş ve sonuç bölümü dışında üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde öncelikli olarak konudan bahsedilerek çalışma hakkında genel bir bilgi, diğer bölümlerde “Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve”, “Yöntem”, “Bulgular ve Yorum” a yer verilmiştir. Sonuç ve değerlendirme bölümünde ise araştırmada ulaşılan bazı saptamalara yer verilmiştir.⁹⁰

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak nitel bir çalışma oluşturulmuştur.

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Samet Yağcı, Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği), (İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, SBE, FDB, 2018), (Danışman: Safnaz Asri)

⁸⁹ Fatma Tuba Şaşa, *Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları*, (Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021), VI, VII.

⁹⁰ Ayşenur Şen, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), II, 2.

Bu araştırmada Hz. Muhammed'den günümüze çocuklar için uygulanan din ve Kur'an eğitiminin tarihi seyri verilerek sonrasında 2013 yılı ile birlikte eğitim-öğretime giriş yapan D B 4-6 yaş programı Kur'an kurslarının  zmir ve merkez ilçeleri için yönetim yapısı, fiziksel koşullar, eğitim programı,  ğretim süreci,  ğretmen,  ğrenci ve veli perspektifinden günümüzdeki durumu da değerlendirilerek ihtiyaç ve beklentileri ne derece karşıladığı yarı yapılandırılmış mülakatlarda elde edilen veriler doğrultusunda ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın giriş kısmında temel kavramlar ele alınmıştır. Ardından,  ocuklara yönelik din ve Kur'an öğretiminin tarihsel gelişimi ile temel nitelikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Diyanet  şleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının ihtiyaç ve beklentileri karşılama durumu değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, ilgili yorumlarla birlikte sunulmuş ve sonuçlar doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.⁹¹

Araştırmada literatür taraması yapılması, görüşme ve mülakatlar olması sebebi ile nitel yöntem kullanılmıştır.

Kastamonu Üniversitesi

Emine Kartal, Kur'an Kursundaki Yetişkin Din Eğitiminin Bireye ve Aile Yaşantısına Etkileri Kastamonu  rneği, (Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: Hakan Coşar

Bu araştırma, Kur'an kurslarında verilen yetişkin din eğitiminin birey ve aile yaşamı üzerindeki etkilerini incelemeye odaklanmaktadır. Bu temel problem bağlamında Kur'an Kursu'nda alınan din eğitiminin kişinin günlük yaşamında nelere etki ettiği, ibadetleri anlama ve uygulamada bir etkisinin olup olmadığı, kursa gelen kişilerin psikolojik olarak olumlu veya olumsuz etkileri ve bunların aileleri tarafından nasıl karşılandığı gibi alt problemler ifade edilmiştir. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "Eğitim ve Din Eğitimi" kavramları, ikinci bölümde ise mülakatlardan elde edilen cevaplar neticesinde "Bulgular ve

⁹¹ Samet Yağcı, * ğreticilere Göre Diyanet  şleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları ( zmir İli  rneği)*, ( zmir:  zmir Kâtip  elebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018), IV-X.

Yorum” konularına değinilmiş ve sonuç bölümü açıklanarak da ikinci bölüm tamamlanmıştır.⁹²

Çalışma nitel araştırma yöntemleri ile oluşturulmuştur.

Kırgızistan-Manas Üniversitesi

Ayganişa Cangeldi Kızı, Türkiye Ve Kırgızistan’daki Kur’an Kursları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma, (Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi SBE, İBA, 2020), (Danışman: Mustafa Köylü)

Bu çalışma “Türkiye ve Kırgızistan’daki Kur’an Kursları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma ”dır. Türkiye ve Kırgızistan’daki Kur’an Kurslarının tarihi gelişimi, eğitim programları, müfredatı, devlete bağlı olup olmadığı, hukuki durumu, mali durumu, hocaların eğitim durumunun seviyesi ve derslerde hangi yöntemleri kullandığı gibi konulara değinilmiştir. Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Türkiye Cumhuriyeti’nde Kur’an Kursları”, ikinci bölümde “Kırgızistan’daki Dini Eğitim Kurumları”, üçüncü bölümde “Bulgular ve Yorumlar” açıklanmıştır.⁹³

Bu tez literatür taraması olarak yapılan nitel bir çalışmadır.

Kocaeli Üniversitesi

Züleyha Betül Eken, 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Görev Yapan Kur’an Kursu Öğreticilerinin Drama Alanındaki Yeterliklerinin Belirlenmesi (Kocaeli İli Örneği), (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, SBE, FDB, 2021), (Danışman: Muhammet Fatih Genç)

Bu çalışma ile 4-6 yaşta görevlilerin drama alanındaki yeterlilikleri ifade edilmeye çalışılmıştır ve bunun devamı olarak çalışma bir problem üzerinden yürütülmektedir. Problem sorusu ise; 4-6 Yaş Programı Kur’an Kurslarında çalışan görevli öğretmenlerin dramadaki yetkinlik düzeyleri ve drama tekniklerini uygulama biçimleri ile ilgili düşünceleri nelerdir? Bu ana problem bağlamında tezin ana

⁹² Emine Kartal, *Kur’an Kursundaki Yetişkin Din Eğitiminin Bireye Ve Aile Yaşantısına Etkileri Kastamonu Örneği*, (Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, 2019), IV,2.

⁹³ Ayganişa Cangeldi Kızı, *Türkiye Ve Kırgızistan’daki Kur’an Kursları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, (Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Bilimleri Anabilim Dalı, 2020), VI, XI, XII, XIII.

konusu şekillenmiştir. Araştırmanın “Yöntem”i, “Kuramsal Çerçeve” ve “Bulgular ve Tartışma” aynı zamanda bu doğrultuda tavsiye ve önerilerde bulunulmuştur.⁹⁴

Bu araştırma anket kullanılarak yapılan nicel bir çalışmadır.

Kadriye İşgören, Diyanet 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Uygulanan Aile Katılım Etkinlikleri Ve Bu Konuya İlişkin Öğretici Görüşleri (Kocaeli İli Örneği), (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, SBE, FDB ,2023), (Danışman: Muhammet Fatih Genç)

Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an kurslarında değerler eğitimi çerçevesinde gerçekleştirilen aile katılım etkinlikleri ve bu etkinlikler üzerine Kur'an kursu öğretmenlerinin değerlendirmeleri incelenmiştir. 4-6 yaş Kur'an kurslarında eğitim veren öğretmenlere anket uygulanarak aile katılım etkinliklerinin uygulanması ve bu konuda karşılaşılan sorunlar belirlenip konu ile ilgili bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “DİB 4-6 yaş Programı Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi ve Değerler Eğitiminin Önemi”, ikinci bölümde “4-6 Yaş Değerler Eğitiminde Ailenin Önemi, Ailede Değer Eğitiminin İlkeleri ve Aile Katılım Etkinlikleri”, üçüncü bölümde ise araştırmanın sonucundan yola çıkılarak “Bulgular ve Yorum” öneriler ile açıklanmıştır.⁹⁵

Yapılan bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmaktadır.

Marmara Üniversitesi

Ayşe Özyurt, Kur'an Kurslarında Kadınlara Yönelik Din Eğitimi (Kartal Örneği), (İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, İAD, 2009), (Danışman: Emine Keskiner)

Bu çalışmada Kur'an Kurslarının temel sorunlarından bahsedildiği gibi daha arka planda olan sorunlarından olan, kadınlara yönelik kursların problem ve beklentilerine de değinilmiştir. Öğrenci profilinin değişimini dikkate alarak

⁹⁴ Züleyha Betül Eken, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Görev Yapan Kur'an Kursu Öğreticilerinin Drama Alanındaki Yeterliklerinin Belirlenmesi (Kocaeli İli Örneği)*, (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Felsefe Ve Din Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021), I- II,8-10.

⁹⁵ Kadriye İşgören, *Diyanet 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Uygulanan Aile Katılım Etkinlikleri Ve Bu Konuya İlişkin Öğretici Görüşleri (Kocaeli İli Örneği)*, (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), Önsöz, I, II, III.

yetişkinlerin özellikleri ve yetişkin eğitiminde dikkate alınması gereken hususlar üzerinde önemle durulmuştur. Öğrenci ve öğretmenlerden edinilen bilgiler ile şu an ki durum tespit edilmeye ve durum ile ilgili çözüm önerileri bulmaya çalışılmıştır. Bu araştırma yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde “Giriş”, ikinci bölümde “Kuramsal ve Tarihsel Çerçeve”, üçüncü bölümde “Yöntem”, dördüncü bölümde “Anket Yapılan Kur’an Kursları, Öğrenciler ve Öğreticiler ile İlgili Genel Bilgiler” beşinci bölümde “Öğrencilerin Bakış Açısı ile Kur’an Kurslarında Eğitim ve Öğretim”, altıncı bölümde ise “Öğreticilerin Bakış Açısı ile Kur’an Kurslarında Eğitim-Öğretim” yedinci bölümde ise “Sonuç ve Öneriler” kısmından bahsedilerek tez tamamlanmıştır.⁹⁶

Bu çalışmada nicel bir yöntem ortaya konulmuştur.

Safiye Süngü, Kur’an Kurslarında Yetişkin Kadınların Din Eğitimi, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, FDB,2011), (Danışman: Faruk Bayraktar)

Bu çalışma, Kur’an kurslarında eğitim gören yetişkin kadınların karşılaştığı sorunları, ihtiyaçlarını ve beklentilerini tespit ederek, eğitim süreçlerinin daha verimli hâle gelmesine katkı sunacak öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir. Yaygın din eğitimi kapsamında ele alınan çalışmada, Kur’an kurslarının genel yapısı ve işleyişi incelenmiş; elde edilen veriler doğrultusunda eğitim sürecinde yaşanan güçlükler değerlendirilmiş ve çözüm odaklı çıkarımlarda bulunulmuştur.⁹⁷

Araştırma da nitel ve nicel yöntemlerden yararlanılmıştır.

Elif Mete, Proje İmam Hatip Ortaokullarındaki Hafızlık Eğitimi ve Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı Kur’an Kurslarında Yürütülen Hafızlık Eğitimi Süreçlerinin Karşılaştırılması (İstanbul Avrupa Yakası Örneği), (İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Ramazan Gürel)

Bu araştırma, çalışmanın yapıldığı dönemde aktif olarak uygulanan “İmam Hatip Ortaokullarında Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Projesi” kapsamında proje

⁹⁶ Ayşe Özyurt, *Kur’an Kurslarında Kadınlara Yönelik Din Eğitimi (Kartal Örneği)*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009), I-VII.

⁹⁷ Safiye Süngü, *Kur’an Kurslarında Yetişkin Kadınların Din Eğitimi*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011), V,7-9.

imam hatip ortaokullarındaki hafızlık eğitimi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarında devam eden hafızlık eğitim aşamalarının ayrı ayrı incelenip değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmada hafızlık eğitiminin başlangıcına ve tarihi süreç içerisindeki gelişimi anlatılarak hafızlık eğitimi etkileyen unsurlardan da ayrıca bahsedilmiştir. Araştırma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Giriş”, ikinci bölümde “Örgün Eğitim ile Birlikte Hafızlık Eğitimi Projesi Uygulama Öğrencilerine Dair Bulgular ve Yorumlar”, üçüncü bölümde ise öğretmenlere dair “Bulgular ve Yorumlar” bulunmaktadır. Son olarak sonuç ve öneriler kısmına değinilmiştir.⁹⁸

Bu çalışma nitel ve nicel olarak her iki tekniğinde kullanıldığı bir tez olmuştur.

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Ayşe Sevde Karaca, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi, (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE, FDB, Dalı, 2020), (Danışman: Mustafa Tavukçuoğlu)

Bu tez çalışması, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde DİB' e dahil olan 4-6 yaş programı Kur'an kursunda öğrenim görmekte olan öğrencilere verilen değerler eğitiminin gözlemlenmesini ve Konya ilinin Selçuklu ilçesindeki 4-6 yaş Kur'an kurslarında çalışan on öğretmen ile gerçekleştirilen görüşmeler ile ulaşılan veriler doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmada, öncelikle erken çocukluk dönemi çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişim özellikleri ve din eğitiminin temelleri ele alınmış, ardından Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının yapısı incelenmiştir. Elde edilen bulgular, analiz edilerek yorumlanmış ve araştırma sürecinde ulaşılabilecek sonuçlar tartışılmıştır.⁹⁹

Bu çalışma nitel araştırma ile yapılmıştır.

⁹⁸ Elif Mete, *Proje İmam Hatip Ortaokullarındaki Hafızlık Eğitimi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarında Yürütülen Hafızlık Eğitimi Süreçlerinin Karşılaştırılması (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*, (İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 1-7.

⁹⁹ Ayşe Sevde Karaca, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020), I,III.

Elmas Sevinç, Yaz Kur'an Kursları Ahlak Derslerinde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi, (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: M. Fatih Turanalp)

Bu tez araştırmasında, örnek olay incelemesi yöntemi kullanılarak Yaz Kur'an Kursları birinci, ikinci ve üçüncü kur ahlak dersi konularının derslerde nasıl anlatıldığı incelemeye alınmıştır. Çalışmada “Kavramsal Çerçeve, “Yaz Kur'an Kursları Ahlak Dersi Konularının Örnek Olay İncelemesi Yöntemiyle İşleniş Örnekleri” anlatılarak son olarak da sonuca değinilerek örnek olay incelemesi yönteminin uygulanması ile alakalı bazı öneriler ifade edilmiştir.¹⁰⁰

Araştırma nitel araştırma tekniğini kullanılarak yazılmıştır.

On Dokuz Mayıs Üniversitesi

Selma Çınar, Kur'an Kurslarında Bayanlara Yönelik Din Eğitimi (Samsun Örneği), (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, SBE, FDB, 2012), (Danışman: Hasan Dam)

Bu araştırmada, bayanlar için olan Kur'an kurslarının mevcut durumunu, problemlerini ve beklentilerini, öğrencilerden ve Kur'an kursu öğretmenlerinden alınan verileri belirlemek ve daha kaliteli bir eğitime katkı sunmak amacı ile bazı öneriler verilmektedir. Çalışmada “Tarihten günümüze Kur'an Kursları”, “Bulgular ve Yorum” yapılarak çalışmanın sonunda araştırmada ortaya çıkan sonuçlar ve bu sonuçlardan yararlanılarak elde edilen bazı önerilere yer verilmiştir.

101

Nitel araştırma yöntemi kullanılarak oluşturulan bir tez çalışmasıdır.

Hatice Bayka, Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nun Değerlendirilmesi, (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: İbrahim Turan)

Araştırma, 4-6 yaş programı grubu Kur'an kurslarında eğitilen öğrencilerin velileri ve bu kurslarda görev yapan öğretmenlerin; Kur'an Kursları Öğretim Programı çerçevesinde belirlenen hedefler, içeriği, eğitim durumları ve ölçme ve

¹⁰⁰ Elmas Sevinç, *Yaz Kur'an Kursları Ahlak Derslerinde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019), IV,2.

¹⁰¹ Selma Çınar, *Kur'an Kurslarında Bayanlara Yönelik Din Eğitimi (Samsun Örneği)*, (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012), IV,6-7.

sonuçları değerlendirme konularındaki görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Öğreticiler ve öğrenci velilerinin birbirlerinden ve D.İ.B’ den olan beklenti ve talepleri, ayrıca eğitim görevlilerinin yeterlilik düzeylerine ilişkin görüşleri de incelenmiştir. Bunun yanı sıra, öğretici ve öğrenci velilerinin programın etkinlik ve kalitesini artırma amacı ile sundukları öneri ve görüşleri de araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada “DİB’ in yaygın din eğitimi etkinlikleri”, “Bulgular ve Yorum” ifade edilerek ek olarak literatür taraması ve araştırma bulguları dikkate alınarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar ile bağlantılı bazı çözüm önerileri sunulmuştur.¹⁰²

Bu çalışmada nitel yöntemden faydalanılmıştır.

Sevgi Sel, Yaz Kur’an Kurslarında Kur Sistemi, (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, SBE, FDB, 2012), (Danışman: Hasan Dam)

Çalışma 2005 yılında Diyanet İşleri Başkanlığının uygulamaya koyduğu kur sisteminin uygulayıcıları olan yaz Kur’an kursu öğretmenleri tarafından anlaşılma durumunu ve uygulanabilirlik seviyesini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu araştırmada üç bölüm bulunmaktadır. “Kur’an Kurslarının Yapısı ve Gelişimi” , “Yaz Kur’an Kursları ve Kur Sistemi”, “Bulgular ve Yorum” açıklanırken ayrıca ulaşılan veriler doğrultusunda sonuçlar ve öneriler üzerinde durulmuştur.¹⁰³

Araştırma karma(nitel-nicel)tekniklerden faydalanılarak oluşturulmuştur.

On Sekiz Mart Üniversitesi

Kübra Peşkersoy, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursları Etkinlik Kitapları ve Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Etkinlik Kitapları İçeriğinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi, (Çanakkale: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, LEE, FDB, 2021), (Danışman: Abdullah Akın)

Bu araştırma, DİB 4-6 Yaş Programı Kur’an Kursu için kullanılan etkinlik kitapları, öğretmenlerin kullandıkları kitaplar ve MEB Okul Öncesi Eğitim etkinlik kitapları ile öğretmenlerin kitaplarında yer alan cinsiyetle ilgili geleneksel roller ve kalıplaşmış bakış açıları dini ve toplumsal açıdan incelemeyi amaçlamaktadır.

¹⁰² Hatice Bayka, *Öğretici Ve Veli Görüşleri Açısından Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)’nın Değerlendirilmesi*, (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019), VII,3-4.

¹⁰³ Sevgi Sel, *Yaz Kur’an Kurslarında Kur Sistemi*, (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012), IV-VIII.

Araştırmada, MEB’e ait Okul Öncesi Eğitim etkinlik kitapları ve öğretmenler için hazırlanan etkinlik örnekleri kitabı ile DİB bağlı 4-6 Yaş Programı Kur’an Kursu etkinliklerde kullanılan kitaplar ve öğretmenlerin kitaplarından faydalanılmıştır. Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Kavramsal Çerçeve, Kuramlar ve Yaklaşımlar”, ikinci bölümde “Okul Öncesi Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet”, üçüncü bölümde “Araştırma Bulguları”, dördüncü ve son bölümde ise “Sonuç, Tartışma ve Öneriler” ifade edilmiştir.¹⁰⁴

Bu incelemede, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Pamukkale Üniversitesi

Tuğba Karabulut, Bir Zanaat Olarak 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticiliği,(Denizli: Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü, FDB, Din Eğitimi Bilim Dalı, 2023), (Danışman: Ali Öncü)

Bu çalışmada, İlahiyat Fakültelerinden mezun olup 4-6 yaş Kur’an kursu öğreticiliği yapan bireylerin iş tecrübeleri incelenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin eğitim ve meslek uyumunu belirleyerek İlahiyat Fakültesi müfredatının gözden geçirilmesi ve öğretmenlerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi amacını taşımaktadır. Ayrıca, elde edilen veriler analiz edilip yorumlanarak, konuya ilişkin çalışmalar için öneriler geliştirilmiştir.¹⁰⁵

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak yazılmıştır.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Büşra Bacı, Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) ile Okul Öncesi Eğitimi Programının Karşılaştırılması, (Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, SBE, FDB,2019), (Danışman: Hacı Yusuf Acuner)

Bu araştırmada amaç, 4-6 yaş programı erken çocukluk dönemi eğitimi programı ve Kur’an kursu Öğretim Programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme açısından benzerlikler ve farklılıkların incelenmesidir.

¹⁰⁴ Kübra Peşkersoy, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursları Etkinlik Kitapları ve Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Etkinlik Kitapları İçeriğinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi*, (Çanakkale: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021), İV-X.

¹⁰⁵ Tuğba Karabulut, *Bir Zanaat Olarak 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticiliği*,(Denizli: Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), İİ-İİİ.

Araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır ve araştırmanın, “Kavramsal Çerçeve” “Yöntem” ile “Bulgular ve Yorum” anlatılarak çalışma tamamlanmıştır.¹⁰⁶

Araştırmada nitel araştırma metodu kullanılmıştır.

Rize Üniversitesi

Neslihan Bayraktar, Kur'an Kurslarında Ergenlik Dönem Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri, (Rize: Rize Üniversitesi, SBE, FDB, 2009), (Danışman: Ahmet Koç)

Bu çalışmanın amacı Kur'an kurslarına devam eden ve ergenlik çağına gelmiş genç öğrencilerin beklenti ve problemlerini belirlemek ve bununla ilgili Kur'an kursları ile ilgili bölümlere bilimsel veriler sağlamak ve bunlara çözüm önerileri getirmek aynı zamanda Kur'an kurslarında devam eden eğitim-öğretim etkinliklerinin etkili ve faydalı olmasına katkı sağlamaktır. Çalışma iki ana bölüm, sonuç ve önerilerden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Ergenlik Dönemi Gençlerin Gelişim Özellikleri”, ikinci bölümde “Araştırmada Elde Edilen Bulguların Analizi ve Yorumu” verilerek sonuç bölümünde ise ulaşılan verilerin genel bir özeti ve değerlendirilmesi yapılmıştır.¹⁰⁷

Araştırmada nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmıştır.

Hatice Semiz, Kur'an Kurslarında Yetişkin Kadınların Din Eğitimi, (Rize: Rize Üniversitesi, SBE, FDB, 2011), (Danışman: Ahmet Koç)

Araştırmada Kur'an kursunda öğrenim gören yetişkin kadınların kurslarda eğitim-öğretim faaliyetlerinde yaşanan sorunları ve bununla ilgili olarak yetişkin kadınların görüş ve beklentileri ve bunlara sebep olan etkenleri açıklamaktadır. Bu bağlamda yetişkin kadınların kursa gelmelerindeki amacı, memnuniyet durumu, eğitim-öğretim süreçlerinde yaşadıkları problemler, öğreticilere karşı davranışları, uygulanan öğretim programının yetişkin kadınların beklentilerini karşılama durumu, kursa devam problemini etkileyen faktörler tespit edilerek bu bilgilerden hareketle bilimsel veri toplamak ve öneriler sunmak amaçlanmıştır. Bu araştırma

¹⁰⁶ Büşra Bacı, *Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) İle Okul Öncesi Eğitimi Programının Karşılaştırılması*, (Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, 2019), 3-6.

¹⁰⁷ Neslihan Bayraktar, *Kur'an Kurslarında Ergenlik Dönem Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri*, (Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, 2009), 5,21.

iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, “Yetişkinlik Dönemi Genel Gelişim ve Öğrenme Özellikleri”, ikinci bölümde “Araştırmada Elde Edilen Bulguların Analizi ve Yorumu” üzerinde durularak sonuç ve öneriler kısmında elde edilen verilerin genel bir özet ve değerlendirmesi yapılmıştır.¹⁰⁸

Araştırmada nitel ve nicel(karma)yöntem birlikte kullanılmıştır.

Sakarya Üniversitesi

Bilal Ünsal, Günümüz Kur'an Kurslarında Hafızlık Eğitimi ve Problemleri(İstanbul Örneği), (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE, FDB, 2006), (Danışman: Suat Cebeci)

B u araştırma, şu an ki dönemde hafızlık eğitiminin durumunu incelemek ve sorunlarını belirleyerek buna çözüm önerileri sunmak amacı ile yapılan bir alan araştırmadır. Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm de “Hafızlık ve Tarihi Gelişimi” ikinci bölüm de “Bulgular” ve ayrıca sonuç bölümünde bununla ilgili çözüm önerileri sunulmuştur.¹⁰⁹

Bu araştırmada nitel ve nicel olarak iki yöntem de kullanılmıştır.

Elif Erkul, Kur'an Kurslarında Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi Yöntem ve Teknikleri, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE, FDB, 2006), (Danışman: Suat Cebeci)

Bu tez araştırmasında yetişkin ve yetişkin eğitiminde uygulanan yöntem ve teknikler ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Aynı zamanda İstanbul il genelinde görevli Kur'an kursu öğretmenlerine yürütülen anket ile bu sonuçlar doğrultusunda ulaşılan bulguların değerlendirilmesi yapılmaktadır. Alan araştırması şeklinde çalışılan bu araştırma, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak “Teorik Çerçeve”, ikinci bölümde ise “Bulguların Analizi ve Yorumları” ifade edilmiştir.¹¹⁰

Araştırmada nitel ve nicel metot kullanılmıştır.

¹⁰⁸ Hatice Semiz, *Kur'an Kurslarında Yetişkin Kadınların Din Eğitimi*, (Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, 2011), 5-6,21.

¹⁰⁹ Bilal Ünsal, *Günümüz Kur'an Kurslarında Hafızlık Eğitimi ve Problemleri(İstanbul Örneği)*, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, 2006), XII.

¹¹⁰ Elif Erkul, *Kur'an Kurslarında Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi Yöntem ve Teknikleri*, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, 2006), VII, Önsöz.

Elif Acur, Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: Mahmut Zengin)

Bu çalışmada, öğretici görüşleri bakımından Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu

Kur'an kurslarında gerçekleştirilen değerler eğitimi süreçlerinin incelenmesi ile ilgili ulaşılan verilerden bahsedilmektedir. Araştırmada beş bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde “Giriş”, ikinci bölümde araştırmanın “Kuramsal Çerçevesi”, üçüncü bölümde “Yöntem”, dördüncü bölümde araştırmanın “Bulgu ve Yorumlar”ı, beşinci bölümde ise çalışmanın “Sonuç ve Öneriler”i ifade edilmiştir.

111

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmaktadır.

Recep Demir, Yaz Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretimi, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE, FDB, 2010), (Danışman: Recep Kaymakcan)

Bu araştırma, bu günlerde yaz Kur'an kurslarında hali hazırda Kur'an öğretiminin sorunlarını tespit ederek bu sorunlara çözüm önerileri getirme amacı ile yapılan bir alan araştırmasıdır. Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “İslam Eğitim Kurumları ve Kur'an Öğretimi”, ikinci bölümde ise “Bulgular”a ait yorumlardan yararlanılarak ayrıca sonuç ve önerilere değinilmiştir.

112

Bu araştırmada nitel ve nicel olmak üzere iki farklı yöntemden yararlanılmıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi

Ahmet Fatih Çaylı, Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Hafızlık Öğretimi ve Problemleri(Göller Bölgesi Örneği), (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, FDB, 2005), (Danışman: Saadettin Özdemir)

¹¹¹ Elif Acur, *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, 2019), VII-XIV.

¹¹² Recep Demir, *Yaz Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretimi*, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010), IX-IX.

Bu tez araştırmasında, günümüzdeki hafızlık öğretimi ve karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Çalışma, ülkemizdeki Kur'an kurslarının hafızlık eğitimi verme amacına ulaşma durumu ile program, öğretim aşamaları ve değerlendirme sürecindeki olumsuzlukları ve sorunları öğretici görevlilerin görüşleri doğrultusunda incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, bu sorunların ortadan kaldırılması amacıyla çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Araştırmanın konusu, önemi ve yöntemi açıklandıktan sonra, örneklem grubunun kişisel özellikleri, öğretmenlerin hafızlık yaptırma amacı hakkındaki görüşleri, kişisel özelliklerle amaç hakkındaki görüşler arasındaki ilişki, hafızlık öğretim programı, öğretim ilke ve süreçleri, ders araç gereçleri, Kur'an kursunun fiziksel ve sosyal ortamı ile hafızlık tespit sınavı arasındaki bağlantılar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgulara dayalı olarak çeşitli öneriler sunulmuştur.¹¹³

Bu çalışmada nicel yöntem kullanılmıştır.

Emine Yıldız, Öğrencilerin Yaz Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma(Sincan Örneği), (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, FDB, 2014), (Danışman: Ramazan Buyrukçu)

Bu çalışmanın temel amacı, Yaz Kur'an Kurslarına katılan öğrencilerin bu kurslarda verilen din eğitimine yönelik memnuniyet düzeylerini belirlemek ve kurslara ilişkin beklenti ile görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada, Yaz Kur'an Kurslarında yürütülen din eğitimi uygulamaları ele alınmış, öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ile ilgili veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlara ulaşılmış, ayrıca çeşitli öneriler geliştirilmiştir.¹¹⁴

Bu çalışma nicel yöntemlerle oluşturulan bir çalışmadır.

Elçin Demir, Velilerin Yaz Kur'an Kurslarından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma(Antalya Örneği), (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, FDB, 2011), (Danışman: Ramazan Buyrukçu)

¹¹³ Ahmet Fatih Çaylı, *Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Hafızlık Öğretimi ve Problemleri (Göller Bölgesi Örneği)*, (Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005), I-IX.

¹¹⁴ Emine Yıldız, *Öğrencilerin Yaz Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma(Sincan Örneği)*, (Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014), IX,3.

Bu çalışmada öğrenci velilerinin yaz Kur'an kurslarından beklenti ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bunun için anket gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır ve Antalya iline bağlı 9 ilçeden tesadüfen seçilen cami ve Kur'an kursu öğrencilerinin velileri ile iletişime geçilerek araştırma neticelendirilmiştir. Araştırmada “Giriş”, “Yaz Kur'an Kursları”, “Velilerin Yaz Kur'an Kurslarından Beklentileri ile İlgili Araştırma Bulguları ve Yorumları” ve “Sonuç ve Öneriler” yapılarak diğer çalışmaların katkısı ile bazı öneriler ortaya atılmıştır.¹¹⁵

Tezde nitel yöntem ve tekniklerden faydalanılmıştır.

Âdem Ünsal, Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretimi (Denizli Örneği), (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, FDB, 2009), (Danışman: Ramazan Buyrukçu)

Bu çalışma din eğitimi alanındaki araştırma ve gelişmelere katkı sağlamak amacı ile yaz kurslarındaki eğitim-öğretim etkinliklerini programı uygulayan görevlilerin görüşleri doğrultusunda tespit etmek ve değerlendirmek için yapılmıştır. Araştırmanın birinci bölümde “Kur'an Öğretimi ve Kur'an Kursları”, ikinci bölümde “Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim-Öğretimi”, üçüncü bölümde araştırmanın “Bulgu ve Yorumlar”ı verilerek dördüncü bölümde “Sonuç ve Öneriler” sunulmuştur.¹¹⁶

Araştırmada yöntem olarak nicel araştırma tekniklerinden faydalanılmıştır.

Fatih Güdürü, Yaz Kur'an Kurslarında Mülteci Çocuklar Problemi (Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak Örneği), (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, FDB, 2021), (Danışman: Ramazan Buyrukçu)

Bu tez çalışmasında Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak il merkezlerinde, Yaz Kur'an Kurslarında çalışan Kur'an kursu öğreticilerin görüşleri minvalinde, Yaz Kur'an kurslarında ortaya çıkan mülteci çocukların sebep olduğu sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Yaz Kur'an Kursları ve Mülteciler”, ikinci bölümde “Yaz Kur'an

¹¹⁵ Elçin Demir, *Velilerin Yaz Kur'an Kurslarından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Antalya Örneği)*, (Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011), İ.

¹¹⁶ Adem Ünsal, *Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretimi (Denizli Örneği)*, (Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009), IX, 2.

Kurslarında Mülteci Çocuklar Problemi Bulgular ve Yorumları” ifade edilerek ayrıca sonuç bölümünde ise araştırma hipotezlerinin doğruluk düzeyine bakılıp ulaşılan sonuçlar ve bu alanda yapılan diğer araştırma sonuçlarından faydalanılarak öneriler sunulmaktadır.¹¹⁷

Bu araştırmada nicel ve nitel yöntemin bir arada kullanılması ile oluşturulan karma yöntemden faydalanılmıştır.

Selçuk Üniversitesi

Zeynep Günaydın, Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an Kursu Müfredatı II. Kurun Çoklu Zekâ Ortamlarında İşlenmesi Üzerine Bir Deneme, (Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, FDB, 2008), (Danışman: Mustafa Tavukçuoğlu)

Bu çalışmanın amacı eğitimde yeni ve etkili bir yaklaşım kabul edilen ve bireysel farklılıklara büyük önem veren çoklu zekâ kuramının din eğitim-öğretiminde uygulanabilirlik düzeyini belirlemektir. Bu bağlamda çoklu zekâ türlerine yönelik öğretim etkinlikleri oluşturulmaya çalışılacaktır. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitim Öğretimdeki Yeri”, ikinci bölümde “Çoklu Zekâ Kuramının Yaz Kur'an Kursları II. Kur Öğretim Programına Uygulanması” ifade edilmiştir.¹¹⁸

Araştırmada nitel yöntem tercih edilmiştir.

Latife Karlı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an Kursları Müfredatının Hikâye Yöntemi İle Öğretimi, (Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, FDB, 2009), (Danışman: Mustafa Tavukçuoğlu)

Bu çalışmada yaz Kur'an kursu 1. kur müfredatında bulunan konuların hepsi tek tek incelenmiştir. İbadet, siyer, itikat ve ahlak konuları hikâyeler ile somutlaştırılmıştır. Böylece, öğrencilerin anlamakta sıkıntı yaşadıkları ve algılayamadıkları konuların daha kolay anlaşılması hedeflenmiştir. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Yaz Kur'an Kursları ve Öğretim

¹¹⁷ Fatih Gündürü, *Yaz Kur'an Kurslarında Mülteci Çocuklar Problemi (Afyonkarahisar, Kütahya Ve Uşak Örneği)*, (Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021). 8-9.

¹¹⁸ Zeynep Günaydın, *Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an Kursu Müfredatı II. Kurun Çoklu Zekâ Ortamlarında İşlenmesi Üzerine Bir Deneme*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2008), I.

Yöntemleri”, ikinci bölümde ise “1. Kur Müfredatının Hikâyelerle Öğretimi” çalışılmıştır.¹¹⁹

Bu çalışmada araştırma yöntem ve tekniklerinden nitel yöntem tercih edilmiştir.

Havva Yenen, Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri (Meram Ve Selçuklu Örneği), (Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, FDB, 2010), (Danışman: Mustafa Tavukçuoğlu)

Bu tez araştırmasında, günümüzdeki hafızlık öğretimi ve karşılaşılan sorunlar ele alınmıştır. Çalışma, ülkemizdeki Kur'an kurslarının hafızlık eğitimi verme amacına ulaşma durumu ile program, öğretim aşamaları ve değerlendirme sürecindeki olumsuzlukları ve sorunları öğretici görevlilerin görüşleri doğrultusunda incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, bu sorunların ortadan kaldırılması amacıyla çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Araştırmanın konusu, önemi ve yöntemi açıklandıktan sonra, örneklem grubunun kişisel özellikleri, öğreticilerin hafızlık yaptırma amacı hakkındaki görüşleri, kişisel özelliklerle amaç hakkındaki görüşler arasındaki ilişki, hafızlık öğretim programı, öğretim ilke ve süreçleri, ders araç gereçleri, Kur'an kursunun fiziksel ve sosyal ortamı ile hafızlık tespit sınavı arasındaki bağlantılar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgulara dayalı olarak çeşitli öneriler sunulmuştur.¹²⁰

Bu çalışmada yöntem ve tekniklerinden nicel yöntemden faydalanılmıştır.

Şule Loras, Kur'an Kursu Müfredatının Çoklu Zekâ Tekniği ile İşlenişi, (Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, FDB, 2007), (Danışman: Mustafa Tavukçuoğlu)

Bu çalışmada dini ve ahlaki bilgilerin kazandırılması için en uygun ortam olan yaz Kur'an kurslarında çoklu zekâ uygulamasından bahsedilmektedir. Araştırmada “Zekâ ve Çoklu Zekâ Türleri”, “İbadet Ders Planı” anlatılarak yaz

¹¹⁹ Latife Karlı, *Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an Kursları Müfredatının Hikâye Yöntemi İle Öğretimi*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009), Özet,İ.

¹²⁰ Havva Yenen, *Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri (Meram Ve Selçuklu Örneği)*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010),İV, Vİ.

Kur'an kursları ibadet ders planları çoklu zekâ tekniği ile öğrencilere derste verilmiştir.¹²¹

Bu araştırmada nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır.

Fatma Aköz, Öğreticilerin İletişim Davranışlarının Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi (Diyanet İşleri Başkanlığı Konya İl Merkezindeki Yatılı Kız Kur'an Kursları Örneği), (Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, FDB , 2011), (Danışman: Mustafa Tavukçuoğlu)

Bu araştırmanın konusu Kur'an kursu eğitim görevlilerinin etkileşim davranışlarını göstermedeki becerilerinin ve başarılarının tespitidir. Aynı zamanda Kur'an kursu öğretmenlerinin bir din hizmetinde görevli olduklarının bilincinde olarak din eğitimi bakımından iletişim davranışlarının önemi üzerinde durularak bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “İletişim ve Eğitim”, ikinci bölümde “Alan Araştırması Bulguları ve Yorumlar” işlenerek sonuç bölümünde ise ulaşılan veriler üzerine kapsamlı bir analiz ve bir özet sunularak bazı önerilerde bulunulmuştur.¹²²

Nitel ve nicel yöntemlerden yararlanılarak çalışmada karma yöntem kullanılmıştır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sevde Çınar, Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Din Eğitimi(Sivas Örneği), (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, SBE, FDB, 2023), (Danışman: Hüseyin Yılmaz)

Bu araştırmada Sivas ilinde bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaşındaki çocukların Kur'an kurslarında verilen din eğitimi ve bu verilen kurslarda görevli Kur'an kursu eğitim görevlilerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada “Yöntem”, “Çocuğun 4-6 Yaş Dönemi Din

¹²¹ Şule Loras, *Kur'an Kursu Müfredatının Çoklu Zekâ Tekniği İle İşlenişi*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 3-4.

¹²² Fatma Aköz, *Öğreticilerin İletişim Davranışlarının Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi (Diyanet İşleri Başkanlığı Konya İl Merkezindeki Yatılı Kız Kur'an Kursları Örneği)*, (Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 5.

Eğitimi”, “DİB’ e 4-6 Yaş Kur’an Kursları”, “Bulgular ve Yorum” a yer verilmiştir.

123

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Esra Çınar, İhtiyaç Odaklı Kur’an Kurslarında Yetişkinlerin Eğitimi (Ankara Örneği), (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, SBE, FDB, 2018), (Danışman: Hüseyin Yılmaz)

Bu araştırma, ihtiyaç odaklı kurslarda öğrenim gören 20 yaş üzeri yetişkin kadınlar ve aktif olarak görev yapan öğretmenler ile kursların mevcut durumunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, uygulamaya başlanan programın müfredat konularını, işlevselliğini ve öğrencilerin taleplerini incelemeyi hedeflemektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda, yetişkin eğitimi, Kur’an kursları ve kursların etkinliği üzerine bulgular analiz edilerek yorumlanmış ve sonuçlar ışığında geliştirilen öneriler sunulmuştur.¹²⁴

Bu çalışma nitel metod kullanılarak yapılan bir araştırmadır.

Muhammed Fatih Genç, Kur’an Kurslarında Toplam Kalite Yönetimi (Samsun ve Sivas Örneği), (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, SBE, FDB, 2007), (Danışman: Nevzat Yaşar Aşıkoglu)

Bu çalışmada devamlı gelişen ve değişen dünyamızda Kur’an Kurslarında Toplam Kalite Yönetimi anlayışının uygulanabilirliğine ilişkin 21. yüzyılın en önemli yönetim anlayışının Kur’an Kurslarının olağan problemlerinin çözümüne nasıl fayda sağlayacağı açıklanmıştır. Bu araştırmada “Giriş”, “Yönetim Bilimi Ve Toplam Kalite Yöntemi”, “Kur’an Kurslarında Toplam Kalite Yöntemi” açıklanarak “Bulgular ve Yorum” bulunmaktadır.¹²⁵

Bu çalışmada nicel ve nitel yöntem bir arada kullanılmıştır.

Trabzon Üniversitesi

¹²³ Sevede Çınar, *Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Din Eğitimi (Sivas Örneği)*, (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), Önsöz, IX.

¹²⁴ Esra Çınar, *İhtiyaç Odaklı Kur’an Kurslarında Yetişkinlerin Eğitimi (Ankara Örneği)*, (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018), Önsöz.

¹²⁵ Muhammed Fatih Genç, *Kur’an Kurslarında Toplam Kalite Yönetimi (Samsun ve Sivas Örneği)*, (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007), Önsöz, Özet.

Emine İsaoglu, Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Beklentileri ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği), (Trabzon: Trabzon Üniversitesi, SBE, FDB, 2023), (Danışman: Hacı Yusuf Acuner)

Bu tez çalışmasında, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına ilişkin olarak velilerin memnuniyet düzeyleri değerlendirilmektedir. Araştırmanın temel amacı, öğrenci velilerinin bu eğitim kurumlarından ne ölçüde memnun olduklarını, eğitimden beklentilerini, bu kursları tercih etme nedenlerini ve karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktır. Çalışmada ayrıca, velilerin mevcut eğitim uygulamalarına yönelik düşünceleri analiz edilmiş, okul öncesi eğitim bağlamında Kur'an kurslarının yeri incelenmiş ve elde edilen bulgular ışığında tartışmalara yer verilmiştir.¹²⁶

Bu araştırmada nitel ve nicel yaklaşımlar bir arada kullanılarak karma model kullanılmıştır.

Uludağ Üniversitesi

Yasemin Çoban, Kur'an Kursu Öğrencilerinde Öznel İyi Olma Hali ve Kaygı (Anksiyete)Durumu Üzerine Bir Çalışma, (Bursa: Uludağ Üniversitesi, SBE, FDB, 2018), (Danışman: İsmail Sağlam)

Bu çalışma Diyanet İşleri Başkanlığı genelinde ve Kur'an kursları özelinde öğrenim gören ergenlik çağındaki öğrencilerin genel iyilik halleri ve kaygı hallerini araştırmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın yapılmasındaki diğer amaç ise; Türkiye'de din eğitiminde en önemli kurum olan Kur'an kurslarına ilişkin çalışmalara destek olmak, ergenlik çağındaki Kur'an kursunda öğrenim gören öğrencilerin kaygılanma halini ve genel iyilik halleri ile ilgili bilgiye sahip olmaktır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Öncelikli olarak giriş kısmına değinilerek birinci bölümde "Temel Kavramlar", ikinci bölümde "Yöntem", üçüncü bölümde ise "Bulgular" ifade edilmiştir.¹²⁷

Bu araştırmada nicel yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır.

¹²⁶ Emine İsaoglu, *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Beklentileri Ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)*, (Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023), İV.

¹²⁷ Yasemin Çoban, *Kur'an Kursu Öğrencilerinde Öznel İyi Olma Hali ve Kaygı (Anksiyete) Durumu Üzerine Bir Çalışma*, (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 2-5.

Uşak Üniversitesi

Serkan Türkmen, 4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği), (Uşak: Uşak Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, LEE, FDB, 2021), (Danışman: Nazım Bayraktar)

Bu araştırmada 4-6 yaş döneminin önemine dikkat çekilerek bu konu araştırmaya değer görülmüş ve bu bağlamda bazı tespitlere dikkat çekilmiştir. Bu çerçevede 4-6 yaş Kur'an kurslarının, fiziki şartlar, kurumsal organizasyon, öğretim programı ve ders materyalleri hususunda sık karşılaşılan problemler, bahsedilen kurslarda çalışan görevliler ve eğitimin içinde olan öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda belli başlı tespitler ve ilgili araştırmalardan yararlanılarak bazı değerlendirilmeler yapılmaya çalışılmıştır. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "İslam Tarihi Boyunca Çocuklara Din Eğitimi Hizmeti Verilen Kurumlar", ikinci bölümde araştırmanın "Bulgu ve Yorumları", son olarak sonuç bölümüne değinilerek tez tamamlanmıştır.¹²⁸

Bu çalışmada nicel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Şule Şekeroğlu, İdeal Sınıf Ortamı Bağlamında Kur'an Kursları: Van Örneği, (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, FDB, 2013), (Danışman: Şakir Gözütok)

Bu tez araştırmasında, ideal sınıf kavramı ve ideal sınıf ortamının özellikleri ayrıntılı olarak açıklanarak ideal sınıf ortamının öneme dikkat çekilmiştir. Aynı zamanda ideal sınıf ortamının özellikleri ile hali hazırda bulunan eğitim-öğretimde kullanılan sınıf ortamlarının özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu bağlamda ideal sınıf ortamını oluşturan özelliklerin Kur'an kurslarındaki sınıf ortamlarını hangi düzeyde etkileyeceği çözümlenmeye çalışılmış, Van ilindeki Kur'an kurslarında sınıflarda teknolojik gelişmelerin takip edilebilirlik düzeyinin ortaya konması hedeflenmektedir. Araştırmada "Giriş", "İdeal ve Genel Sınıf Ortamları", "Kur'an Öğretiminde Mevcut Sınıf Ortamları", "İdeal Sınıf Ortamı Açısından Van'daki

¹²⁸ Serkan Türkmen, *4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği)*, (Uşak: Uşak Üniversitesi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021), I, 6-8.

Kur'an Kursları", "Değerlendirme ve Sonuç" ifade edilerek çalışma tamamlanmıştır.¹²⁹

Bu tez nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Mücahit Daştan, Kur'an'ın Anlaşılmasında ve Öğrenci Davranışlarının Şekillenmesinde Kur'an Kurslarının Rolü (Van Örneği), (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, FDB, 2019), (Danışman: Mahmut Dündar)

Araştırma Kur'an kurslarının Kur'an'ı Kerimi gerçek amacı (İslam'ı anlamak ve onu hayatımıza uygulamak) ile okuma hedefine hizmet edip etmediğini ölçmek amacı ile yazılmıştır. Çalışmada Kur'an'ın anlaşılması ve öğrenci davranışlarının biçimlenmesinde Kur'an kurslarının rolünün ne derece etkili olduğunu belirlemek için öğrencilere anket yapıp öğretici ve veliler ile de görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda Kur'an kurslarının öğrencinin Kur'an-ı anlamasına ve bunu sosyal yaşamında da uygulayabilmesine, değer algısına, ibadetlerindeki düzene ve temel dini bilgilere sahip bir birey olmasına etkisi düzeyini ölçmek amacı ile bu durum veli, öğretici ve öğrenci görüşleri bağlamında belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada "Giriş", "Literatür Taraması", "Kur'an Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar", "Bulgular ve Yorumlar" anlatılarak tez çalışması tamamlanmıştır.¹³⁰

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır

1.6.2 Doktora Tezleri

Bu bölümde doktora tez içerikleri incelenmiştir.

Ankara Üniversitesi

Meryem Karataş, Cumhuriyet Dönemi Kur'an Kursu Öğretim Programlarındaki Değişim, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2020), (Danışman: Yıldız Kızılabdullah)

¹²⁹ Şule Şekeroğlu, *İdeal Sınıf Ortamı Bağlamında Kur'an Kursları: Van Örneği*, (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013), II,5.

¹³⁰ Mücahit Daştan, *Kur'an'ın Anlaşılmasında ve Öğrenci Davranışlarının Şekillenmesinde Kur'an Kurslarının Rolü (Van Örneği)*, (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019), IV-VI, XIV.

Bu araştırma Kur'an kursları özelinde öğretim müfredatları, öğretim programları, öğretim amaçları kapsamında bireylerde ortaya çıkan değişimleri ele almaktadır. Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Yaygın Din Eğitimi Olarak “Kur'an Kursları”, ikinci bölümde “Müfredatlarda Değişim ve Gelişim”, üçüncü bölümde “Materyallerde Değişim ve Gelişim”, dördüncü bölümde “Öğretici ve Hedef Kitlede Değişim ve Gelişim” açıklandıktan sonra sonuç bölümüne değinilerek tez tamamlanmıştır.¹³¹

Bu çalışmada nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır.

Abdulkadir Çekin, Kur'an Kursu Öğreticilerinin İş Doyum Düzeyleri, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2011), (Danışman: Nurullah Altaş)

Çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kurslarında görevli Kur'an kursu öğreticilerinin iş doyum düzeyleri konusunda araştırma yapılmıştır. Ayrıca Kur'an kursu öğreticilerinin demografik özellikleri, sosyo-ekonomik durumları, işlerinin niteliği, çalışma şartları, iş arkadaşları ile olan ilişkileri, ücretlendirme ve denetleme durumları, görevlerinde yükselme durumları arasındaki ilişkiler konularına da değinilmiştir. Bu araştırmada, öncelikle çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmış; ardından konuya ilişkin kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda bulgular sunulmuş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Son aşamada ise genel sonuçlara ulaşılmış, bu sonuçlar doğrultusunda değerlendirmeler yapılmış ve çeşitli öneriler geliştirilerek çalışma tamamlanmıştır.¹³²

Bu tez çalışmasında nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Mustafa Önder, Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri(Sivas İl Merkezinde Bir Alan Araştırması), (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2007), (Danışman: Cemal Tosun)

Bu çalışmanın amacı, 2005 yılında yürürlüğe giren Yaz Kur'an Kursu öğretim programında belirlenen hedeflerin öğrenciler tarafından ne ölçüde

¹³¹ Meryem Karataş, *Cumhuriyet Dönemi Kur'an Kursu Öğretim Programlarındaki Değişim*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2020), I-II.

¹³² Abdulkadir Çekin, *Kur'an Kursu Öğreticilerinin İş Doyum Düzeyleri*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2011), I,II.

gerçekleştirildiğini ve bu durumu etkileyen faktörleri Sivas ilinde yapılan saha araştırması aracılığıyla ortaya koymaktır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, program geliştirme ve öğretim süreçlerine katkı sağlanması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında, öncelikle çalışmanın yöntemi açıklanmış, ardından Yaz Kur'an Kursları ile ilgili bulgular değerlendirilmiş ve son olarak ulaşılan sonuçlara dayanarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.¹³³

Araştırma nitel ve nicel iki yöntemi bir arada barındırmaktadır.

Ali Ünal, Yetişkinlerde Din Olgusu ve Kur'an Kurslarında Öğretim, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2008), (Danışman: Cemal Tosun)

Bu araştırmada, Diyanet İşleri Başkanlığı ile ülkemizde Kur'an Kurslarında 2004–2005 eğitim- öğretim yılında eyleme geçilen “Kur'an Kursları Öğretim Programı ” nın yetişkin grup öğrencilerinin dine uyum düzeyi, ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine karşılık verme düzeyi, yetişkinlerin özellikleriyle uyum sağlama derecesi ve yetişkin öğrencilerin davranış gelişimini nasıl etkilediği incelenmektedir. Bu tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmada, araştırmanın yöntemi açıklanmış, kavramsal çerçeve ele alınmış, yetişkin din eğitimi süreci incelenmiş, bulgulara dair yorumlar yapılmış ve son olarak elde edilen sonuçlar ışığında çeşitli öneriler sunulmuştur.¹³⁴

Çalışmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır.

Şefika Mutlu, Öğreticilerine Göre Kur'an Kursu Öğreticiliğinin Mesleki Etik İlkeleri, (Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, FDB, 2018), (Danışman: Cemal Tosun)

Bu araştırma Kur'an kursu öğreticiliğinin mesleki etik ilkelerini tespit etmek ve Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kurslarında çalışan öğreticilerin bu etik ilkelere uyum sağlaması ve aynı mesleğe sahip olan kişilerin bu ilkeleri benimsemesi durumlarına ilişkin öğreticilerin düşüncelerini tespit ederek bu düşünceler bağlamında bazı değerlendirmeleri içermektedir. Araştırma beş

¹³³ Mustafa Önder, *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri (Sivas İl Merkezinde Bir Alan Araştırması)*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2007), 1-2,16.

¹³⁴ Ali Ünal, *Yetişkinlerde Din Olgusu ve Kur'an Kurslarında Öğretim*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2008), I-II.

bölümünden meydana gelmektedir. Birinci bölümde “Giriş”, ikinci bölümde “Kavramsal Çerçeve”, üçüncü bölümde “Yöntem”, dördüncü bölümde “Bulgular ve Yorum”, beşinci bölümde “Sonuç, Tartışma ve Öneriler” bulunmaktadır.¹³⁵

Araştırmada nitel ve nicel yöntem bir arada kullanılarak karma yöntemden yararlanılmıştır.

Çukurova Üniversitesi

Kübra Kamer Ekici, Kur'an Kursları Öğretim Programının Yetişkin Din Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi (Osmaniye İli Örneği), (Adana: Çukurova Üniversitesi, SBE, FDB, 2020), (Danışman: Tuğrul Yürük)

Bu çalışmanın temel amacı; Kur'an Kurslarında yetişkinler için icra edilen ‘İhtiyaç Odaklı Öğretim Programı’nı yine yetişkinler bakış açısı ile açıklamaktır. Bu bağlamda Kur'an kursu öğreticileri ve öğrencilerinin düşüncelerinden yararlanılarak, yetişkinler için uygulanan din eğitimi hizmetleri konusundaki ihtiyaçların, beklentilerin ve problemlerin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu tez çalışmasında beş bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde “Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve”, ikinci bölümde “Yöntem”, üçüncü bölümde “Bulgular”, dördüncü bölümde “Tartışma ve Yorum” son olarak beşinci bölümde ise “Sonuç ve Öneriler”den bahsedilerek tez çalışması tamamlanmıştır.¹³⁶

Araştırma nitel ve nicel yöntemlerle birlikte karma bir yöntem ile yazılmıştır.

Dicle Üniversitesi

Emine Balbay, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Öğretici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Diyarbakır Ve Batman Örneği), (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, SBE, FDB, 2022), (Danışman: Davut Işıkdogan)

Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı 4-6 yaş Kur'an grubu kurslarıyla din eğitimi ağırlıklı öğrenim uygulayan özel okul öncesi kursların kalitesi incelenmiştir. Bu günlerde artış gösteren okul öncesi din eğitimi kursları bu

¹³⁵ Şefika Mutlu, *Öğreticilerine Göre Kur'an Kursu Öğreticiliğinin Mesleki Etik İlkeleri*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2018), İ.

¹³⁶ Kübra Kamer Ekici, *Kur'an Kursları Öğretim Programının Yetişkin Din Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi (Osmaniye İli Örneği)*, (Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2020), I-II, IX-XI.

dönem çocuklarının gelişim özelliklerine göre uygulanmış mıdır, öğretim programı ve yapılan etkinlikler çocuğun hazır bulunuşluk seviyesine uygun mudur, değerler eğitiminde faydalanılan ödül-ceza sisteminin öğrencinin değer davranışına etkisi nedir ve dinî soyut kavramlara ilişkin öğrencinin sorduğu sorulara karşısında öğreticinin tutumu ve verdiği cevaplar nelerdir? Soruları kapsamında öğretici görüşlerinden esinlenerek okul öncesi kursların kalitesinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada “Okul Öncesi Eğitimi”, “4-6 Yaş Grubu Çocuklarda Gelişim Özellikleri”, “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları” , “Bulgular ve Yorumlar” dan bahsedilmiştir. ¹³⁷

Bu araştırmada nitel yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır.

Erciyes Üniversitesi

Mehmet Korkmaz, Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, FDB, 2009), (Danışman: M. Şevki Aydın)

Bu araştırmada, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarında öğreticilik yapan bireylerin eğitim-öğretim yeterliliklerini değerlendirerek mevcut durumları hakkında bir analiz yapılmıştır. Araştırmada, yöntemin açıklanmasından sonra öğretmenlerin eğitim-öğretim yeterliliklerine dair bulgular ve yorumlar sunulmuş, ardından elde edilen sonuçlar ışığında çeşitli önerilerde bulunulmuştur. ¹³⁸

Bu araştırma nicel desenli ve nitel destekli olarak oluşturulmuştur.

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Ahmet Ali Çanakçı, Öğrenme ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur’an Kursları (Balıkesir Örneği), (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE, FDB, 2014), (Danışman: Abdullah Özbek)

¹³⁷ Emine Balbay, *4-6 Yaş Kur’an Kurslarının Öğretici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Diyarbakır Ve Batman Örneği)*, (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2022), I-III.

¹³⁸ Mehmet Korkmaz, *Kur’an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri*, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2009), I.

Bu çalışmanın amacı, yaz Kur'an kurslarındaki eğitim-öğretim sürecinin kalitesini inceleyerek, kurslarda görevlilerin iş yeterliliklerini belirlemek, Kur'an öğretimi ve temel dini bilgiler derslerinde kullanılan araçlar, yöntemler ve tekniklerin verimli olma durumu ile öğrenciler üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Ve Yaz Kur'an Kursları öğretim programlarının mevcut halini, öğrenci, veli ve öğretmenlerin görüşleri ışığında değerlendirerek, bu aşamada karşılaşılan eksiklikleri ve sorunları belirlemek ve bu sıkıntılara yönelik çözüm yolları sunmaktır.¹³⁹

Bu çalışmada, kuramsal, tarihsel ve ampirik çerçeveler detaylı bir şekilde ele alınmıştır.¹⁴⁰

Araştırmada nitel ve nicel bir arada kullanılarak çalışma karma yöntem ile tamamlanmıştır.

2.YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeli, araştırma süreci, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi, yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesine dayanan bir veri toplama ve analiz yöntemidir. Bu çalışmada, 2000-2023 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kursları özelinde hazırlanmış ve YÖK Tez Merkezi veri tabanında yer alan lisansüstü tezler incelenmiştir.

Araştırmada, ilgili tezler konu başlıkları, araştırma yöntemleri, veri toplama araçları, örneklem türleri ve kullanılan araştırma desenleri açısından sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Bu doğrultuda tezler belirli temalar altında toplanmış, içerik analizi yoluyla veriler betimsel olarak yorumlanmıştır.

Verilerin analiz sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

2.1 Verilerin Belirlenmesi

¹³⁹ Ahmet Ali Çanakçı, *Öğrenme Ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)*, (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2014), İ.

¹⁴⁰ Çanakçı, *Öğrenme Ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)*, İ.

2000-2023 yılları arasında tamamlanmış, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kurslarını konu edinen, lisansüstü düzeyde hazırlanmış ve YÖK Tez Merkezi'nde erişime açık olan tezler tespit edilmiştir.

2.2 Kodlama Süreci

Tezlerin başlıkları, özetleri, amaç ve yöntem bölümleri üzerinden analiz yapılmış; konu, yöntem, veri toplama aracı ve desen türüne göre kodlama yapılmıştır.

2.3 Temaların Oluşturulması

Kodlamalar doğrultusunda ortak temalar belirlenmiş ve bu temalar altında bulgular yorumlanmıştır.

2.4 Verilerin Yorumlanması

Elde edilen bulgular betimsel analiz yoluyla çözümlenmiş, yıllara ve üniversitelere göre dağılımlar sunulmuştur.

Bu yöntemle, Kur'an kursları özelinde yapılan lisansüstü çalışmaların genel bir profilinin ortaya konulması ve din eğitimi literatürüne sistemli bir katkı sunulması amaçlanmıştır.

3.BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırma ile ilgili elde edilen bulgular yer almaktadır.

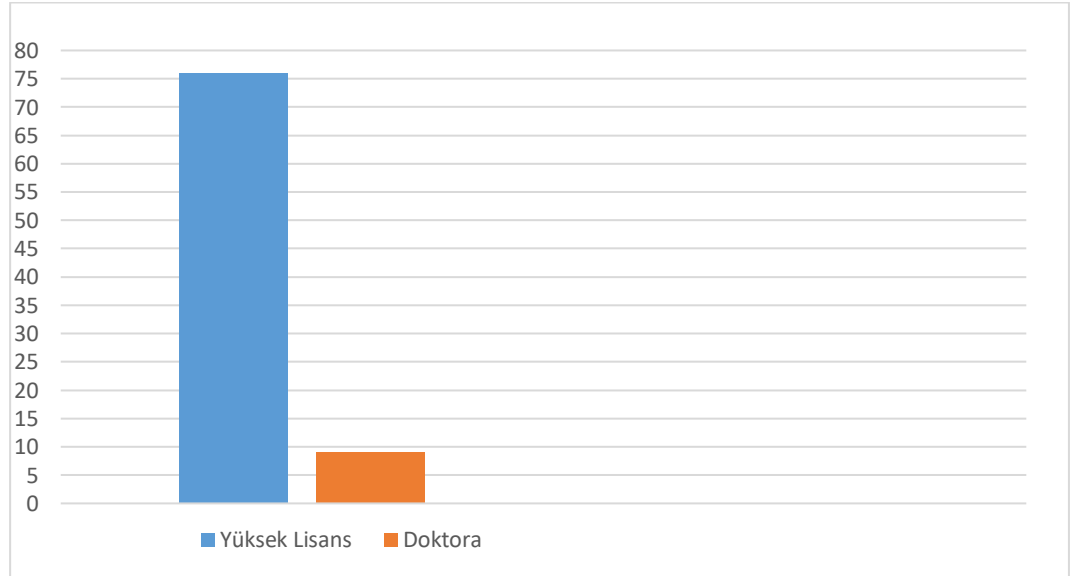
3.1. Türkiye’de Din Eğitimi Alanında DİB’e Bağlı Kuran Kursları Özelinde Tamamlanan Lisansüstü Çalışmalar/ Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Türkiye'deki din eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezler, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an kursları özelinde incelenerek, tez türleri, ele alınan konular ve kullanılan yöntemler bakımından değerlendirilmekte ve grafikler aracılığıyla analiz edilmektedir.

3. 1. 1. Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Türüne ve Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye’de 2000-2023 yılları arasında Din Eğitimi alanında DİB’e bağlı Kur’an kursları özelinde yapılan lisansüstü tezlerin kategorilere dağılımı Grafik - 1’de verilmiştir.

Grafik 1: Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Türüne Göre Dağılımı

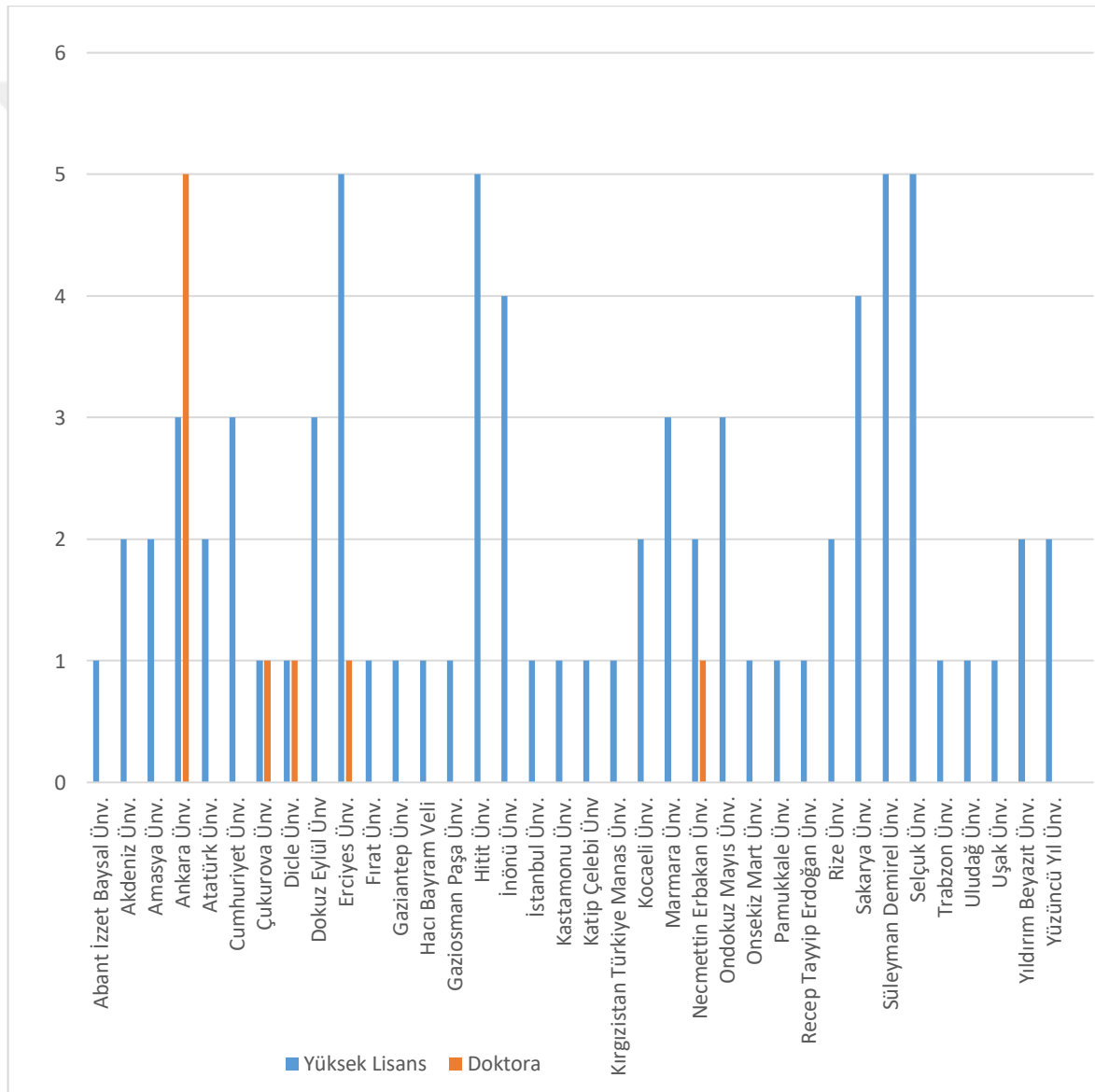
Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden elde ettiğimiz verilere göre Türkiye ilinde, Din Eğitimi alanında DİB’e bağlı Kur’an kursları özelinde

tamamlanan 76'i yüksek lisans, 9'u doktora tezi olarak toplam 85 adet lisansüstü tez yapılmıştır.

3. 1. 2 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye’de 2000-2023 yılları arasında Din Eğitimi alanında DİB’e bağlı Kur’an kursları özelinde yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere ilişkin dağılışı Grafik -2’de verilmiştir.

Grafik 2: Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Tür Dağılımı

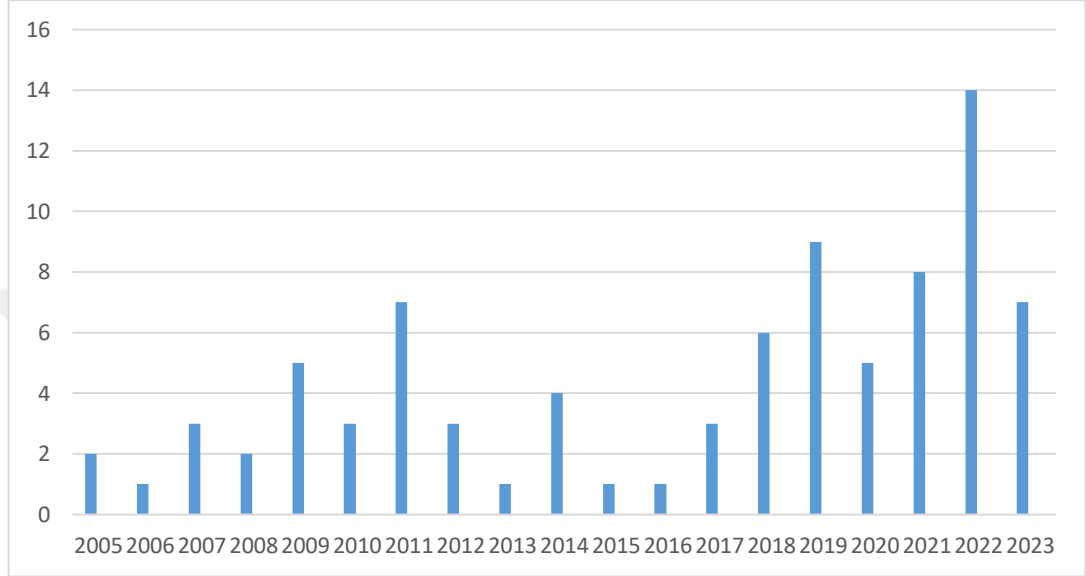
Grafik 2 incelendiğinde elde edilen veriler aşağıdaki gibidir;

- ✓ En fazla yüksek lisans tezlerinin (% 5,88) Erciyes, (% 5,88) Hitit, (% 5,88) Süleyman Demirel, (% 5,88) Selçuk Üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir.
- ✓ En az yüksek lisans tezinin ise; Abant İzzet Baysal, Çukurova, Dicle, Fırat, Gaziantep, Gaziosmanpaşa, İstanbul, Hacı Bayram Veli, Kastamonu, Kâtip Çelebi, Kırgızistan-Türkiye Manas, On Sekiz Mart, Pamukkale, Recep Tayyip Erdoğan, Trabzon, Uludağ, Uşak Üniversitelerinde yapıldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Ankara Üniversitesi (% 9,41) konu ile ilgili en fazla tez çalışması yapan üniversitedir.
- ✓ Çukurova ve Dicle Üniversitelerinde yüksek lisans ve doktora çalışmaları eşit (% 1,176) çalışılmıştır.
- ✓ Mevcut araştırmada, doktora tezleri Ankara Üniversitesinde (% 5,88), Çukurova, Dicle, Erciyes, Necmettin Erbakan Üniversitelerinde (% 1,176) yapılmıştır.
- ✓ Abant İzzet Baysal, Akdeniz, Amasya, Atatürk, Cumhuriyet, Dokuz Eylül, Fırat, Gaziantep, Gaziosman Paşa, Hitit, İnönü, İstanbul, Karamanoğlu Mehmet Bey, Kastamonu, Kâtip Çelebi, Kırgızistan-Manas, Kocaeli, Marmara, Ondokuz Mayıs, Onsekiz Mart, Pamukkale, Recep Tayyip Erdoğan, Rize, Sakarya, Süleyman Demirel, Selçuk, Trabzon, Uludağ, Uşak, Yıldırım Beyazıt, Yüzüncü Yıl Üniversitelerinde konu ile ilgili yüksek lisans tezlerine ulaşılmışken herhangi bir doktora tezi tespit edilmemiştir.
- ✓ Konu ile ilgili tamamlanan tezler incelendiğinde doktora tez sayılarının yüksek lisans tezlerinden daha fazla olduğu tek üniversite Ankara Üniversitesi (% 5,88)'dir.
- ✓ Yapılan çalışmada, incelenen üniversitelerin çoğunda yüksek lisans düzeyindeki tezlerin sayısının, doktora düzeyindeki tezlere göre belirgin bir şekilde daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum, Kur'an kurslarını konu alan çalışmaların kapsam dışında tutulduğunu ya da ilgili üniversitelerin bünyesinde din eğitimi alanında doktora programlarının henüz açılmadığını göstermektedir.
- ✓ En fazla tez sayısının Ankara Üniversitesinde olmasının sebebinin bu üniversitesinin İlahiyat Fakültesi'nin kuruluşunun çok eski olduğuna bağlayabiliriz. Konu ile ilgili çalışma sayıları az olan üniversitelerin çoğunun İlahiyat Fakültesi kuruluş yıllarının ise yakın tarihlerde olduğu dikkat çekicidir.

3. 1. 3 Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Türkiye’de 2000-2023 yılları arasında Din Eğitimi alanında DİB’e bağlı Kur’an kursları özelinde yapılan toplam 84 lisansüstü tezin yıllara ilişkin dağılışı Grafik-3’te verilmiştir.

Grafik 3: Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde ilgili veriler aşağıdaki gibidir;

- ✓ En fazla lisansüstü tezin 2022 (% 16,47) yılında yapıldığı,
- ✓ En az tezin ise 2006, 2013, 2015 ve 2016 yıllarında birer adet tamamlandığı görülmektedir.
- ✓ 2005 ve 2008 de ikişer tez, 2007, 2010,2017 yıllarında üçer tez, 2009 ve 2020’de beşer tez, 2018’de altı ve 2023 yılında ise yedi tez çalışması yapılmıştır özellikle 2018’den sonra tez çalışmalarında genel bir artış olduğu görülmektedir.
- ✓ 2011 yılındaki (% 8,24) tez sayısına birden yükseliş ve 2013, 2015 ve 2016 yıllarındaki (% 1,17) lisansüstü tez dikkat çekicidir. İlgili tezlerde 2016 yılından sonraki süreçte düşüşler olsa da genel olarak dengeli bir durum izlenmektedir.
- ✓ 2011 yılındaki tez sayılarındaki artışın sebeplerini araştırdığımızda; eğitim sisteminde bazı önemli değişikliklerin yaşandığı bir dönem olması sebebiyle özellikle imam hatip okullarının yeniden güçlendirilmesi

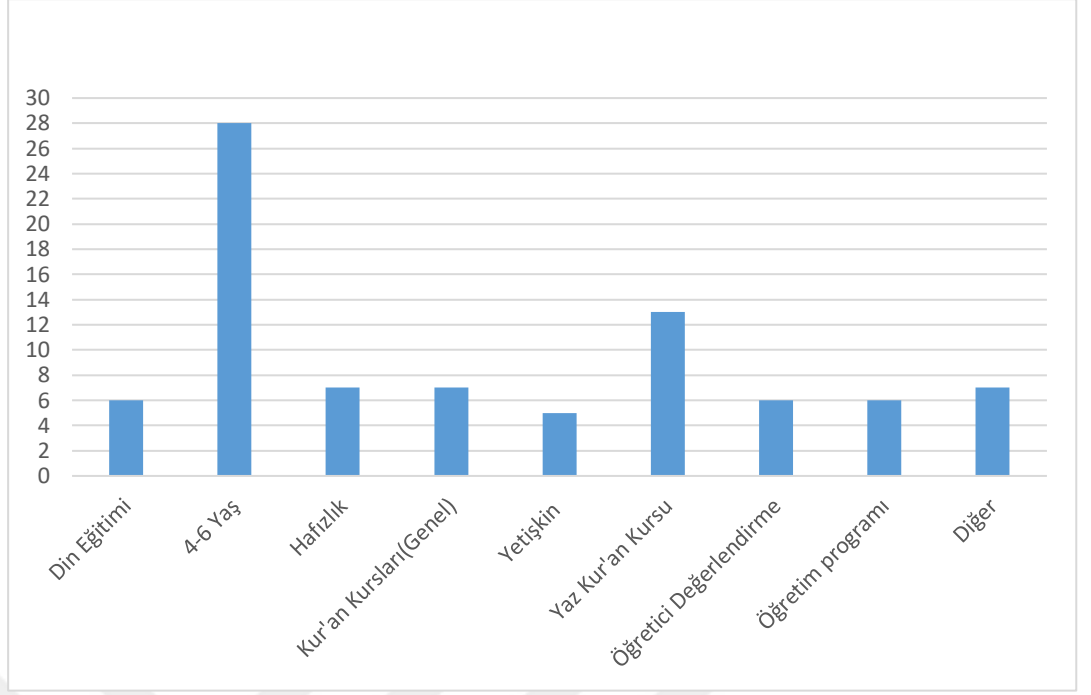
ve Kur'an kursları gibi dini eğitim kurumlarının desteklenmesi, bu alandaki akademik çalışmalara olan ilgiyi artırmış olabilir.

- ✓ 2019' da, Türkiye'de imam hatip okullarının yaygınlaştırılması ve Kuran kurslarının eğitim sisteminde daha fazla ön plana çıkarılması gibi politikaların bu alandaki akademik çalışmalara olan ilgiyi artırması ile bu alana yönelinmiş olabilir.
- ✓ 2022 yılındaki artış ise; özellikle toplumda dinî hassasiyetlerin güçlendiği bir dönem olup Türkiye'de ve dünya genelinde manevi değerlerin yeniden daha fazla ön plana çıktığı bir yıl olarak kaydedilebilir. Bu toplumsal canlanma, dinî eğitimle ilgili kurumlara ve Kuran kurslarına olan ilgiyi artırmış olabilir. 2022'deki bu canlanma, akademik dünyada dini eğitimle ilgili daha fazla araştırma yapılmasını teşvik etmiş olabilir.
- ✓ 2015-2016 yıllarındaki azalma; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bazı önemli eğitim reformları ve yapısal değişikliklerin gündeme gelişi ile imam hatip okullarının ve dini yükseköğretim kurumlarının güçlendirilmesine yönelik bazı adımlar atılmıştır. Bu da doğrudan Kuran kurslarına yönelik olan akademik çalışmalara olan ilginin bir süreliğine geri çekilerek daha geniş din eğitimi politikaları veya dini yükseköğretim üzerine odaklanıldığını göstermektedir.

3. 1. 4.Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Konulara Göre Dağılımı

Türkiye'de 2000-2023 yılları arasında Din Eğitimi alanında DİB'e bağlı Kur'an kursları özelinde yapılan lisansüstü tezlerin konulara ilişkin dağılımı Grafik -4'te verilmiştir.

Grafik 4: Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Konulara Göre Dağılımı

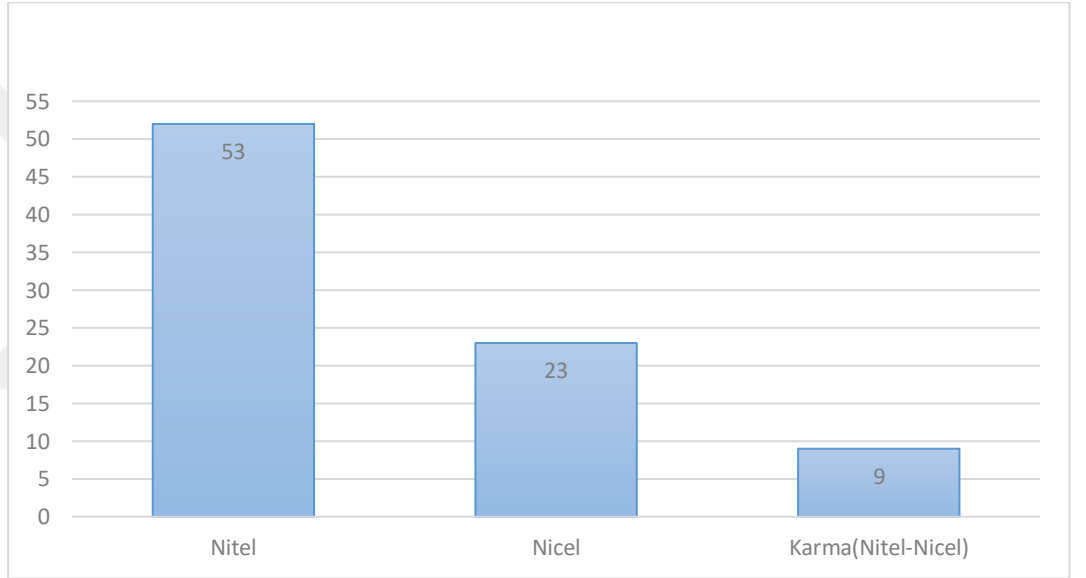
Grafik-4 3 incelendiğinde ilgili veriler aşağıdaki gibidir

- ✓ En fazla işlenen konunun 4-6 yaş (% 32,94) ,
- ✓ En az işlenen konunun ise yetişkin (% 5,88) olduğu anlaşılmaktadır.
- ✓ Diğer başlığı altında psikolojik (% 3,52), ders kitabı ve ihtiyaç odaklı (% 2,35) çalışıldığı tespit edilmiştir.
- ✓ DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nde birçok program mevcut iken yalnızca burada bahsedilen programlara yoğunlaşıp diğerlerinin hiç araştırmaya alınmaması dikkat çekicidir.
- ✓ En fazla incelemeye alınan 4-6 yaş konusu ilk defa 2017 yılında Hitit Üniversitesinde İbrahim Kurt tarafından araştırmaya alınmıştır. Daha sonra 2018 yılında (% 1,17), 2019 yılında (% 4,71), 2020 yılında (% 2,35), 2021 yılında (% 7,06), 2022 yılında (% 11,76), 2023 yılında (% 4,71) olarak devam etmiştir.
- ✓ 4-6 yaştan sonra en çok çalışılan yaz Kur'an kursu konuları (% 15,29) olmuştur.
- ✓ 4-6 yaş konusunun ağırlıklı olarak çalışılmasının birkaç nedeni karşımıza çıkmaktadır; erken yaşta dini temellerin atılması, zihinsel ve dilsel gelişim, ailelerin beklentileri ve ilgisi, toplumsal ve kültürel dinamikler, hafıza gelişimi ve ezber yeteneği, psikolojik ve sosyal gelişim gibi durumlar sebebi ile bu konunun sıklıkla çalışıldığını görmekteyiz.

3. 1. 5.Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Dağılımı

Türkiye’de 2000-2023 yılları arasında Din Eğitimi alanında DİB’e bağlı Kur’an kursları özelinde yapılan lisansüstü tezlerin yöntemlerine ilişkin dağılımı Grafik 5’te verilmiştir.

Grafik 5: Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Dağılımı

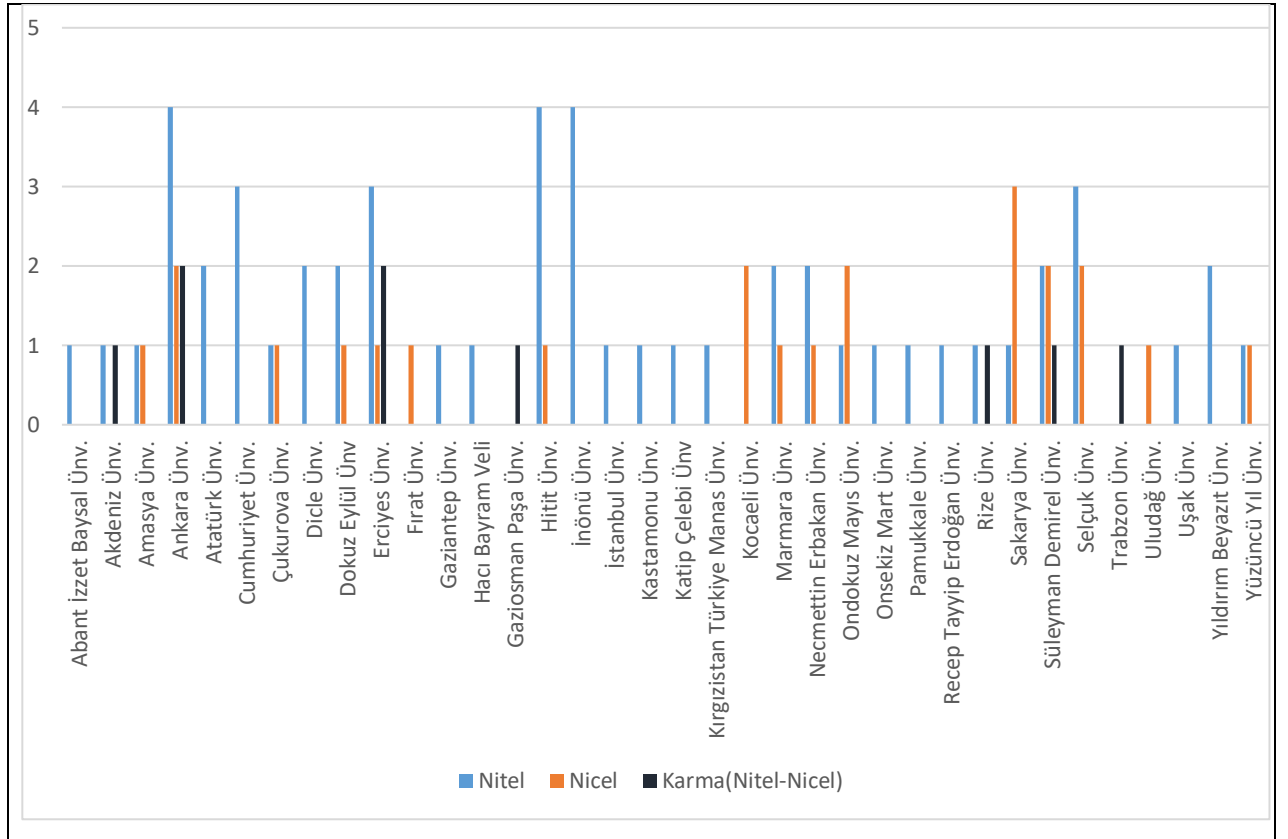
Grafik-5’e baktığımızda din eğitimi bilim dalında DİB’ e bağlı Kur’an kursları özelinde lisansüstü tezler kapsamında 84 lisansüstü tez incelendiğinde;

- ✓ Alanda en fazla nitel (53), ardından nicel (23) ve en az karma yöntem (9) ile çalışıldığı söylenebilir.
- ✓ Din eğitiminin çok boyutlu, öznel ve kültürel bağlamı nedeniyle, nicel yöntemlerin sağlayamadığı derinlemesine anlama, bağlamı yakalama ve öznel deneyimleri keşfetme imkanları araştırmacıları nitel araştırmalara yönlendirdiği görülmektedir.

3. 1. 6.Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye’de 2000-2023 yılları arasında Din Eğitimi alanında DİB’e bağlı Kur’an kurslar özelinde yapılan lisansüstü tezlerin yöntem açısından üniversitelere ilişkin dağılımı Grafik-6’da verilmiştir.

Grafik 6: Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntem Bakımından Üniversitelere Göre Dağılımı

Grafik 6’ya baktığımızda din eğitimi bilim dalında DİB’ e bağlı Kur’an kursları özelinde lisansüstü tezler incelendiğinde;

- ✓ Alanda çoğunlukla nitel yöntemin tercih edildiği ilk üç üniversitenin sayıları eşit olarak karşımıza çıkmaktadır. Ankara Üniversitesi (% 4,71), Hitit Üniversitesi (% 4,71), İnönü Üniversitesi (% 4,71)’tir. Bu üniversiteleri Cumhuriyet Üniversitesi (% 3,53), Erciyes Üniversitesi (% 3,53), Selçuk Üniversitesi (% 3,53) ile takip etmektedir.

- ✓ Alanda en fazla nicel çalışmanın ait olduğu üniversite Sakarya Üniversitesi (% 3,53)'dir. Bu üniversitede bir adet nitel çalışma yapılmıştır.
- ✓ Alanda en fazla karma yöntem çalışan ise Ankara Üniversitesi (% 2,35) ve Erciyes Üniversitesi (% 2,35)'dir.
- ✓ Amasya, Çukurova, Süleyman Demirel ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinde nitel ve nicel yöntem çalışmaları eşit sayıdadır.
- ✓ Fırat, Uludağ, Kocaeli, On Dokuz Mayıs ve Sakarya Üniversitelerinde nicel çalışmaların diğer yöntemlerden fazla olması oldukça dikkat çekicidir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de 2000 – 2023 yılları arasında din eğitimi alanında DİB’ e bağlı Kur’an kursları özelinde tamamlanmış lisansüstü tezlerinin konu ve yöntem açısından incelendiği bu araştırmada 85 adet çalışmanın 76 tanesi yüksek lisans, 9 tanesi doktora tezidir. Doktora çalışmalarının yüksek lisans çalışmalarına göre büyük oranda az olması dikkat çekmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kursları ile ilgili yüksek lisans tezlerinin sistematik bir analizi ile din eğitimi alanında daha özgün çalışmalar için yeni araştırma konuları belirlenmesi hedeflenmektedir.

Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımını incelediğimizde en fazla çalışmanın Ankara (8 Adet), Erciyes (6 Adet), Hitit (5 Adet) ve Süleyman Demirel (5 Adet) üniversitelerinde yapıldığı söylenebilir. En fazla tez sayısının Ankara Üniversitesinde olmasının sebebini bu üniversitesinin İlahiyat Fakültesi’nin kuruluşunun çok eski olduğuna bağlayabiliriz. Konu ile ilgili çalışma sayıları az olan üniversitelerin çoğunun İlahiyat Fakültesi kuruluş yıllarının ise yakın tarihlerde olduğu dikkat çekicidir.

Lisansüstü tezler yapıldıkları yıllara göre sıralandığında orantılı bir artış ya da orantılı bir azalıştan söz edilemez. Bazı yıllarda belirgin bir artış görülürken (2022), bazı yıllarda belirgin bir azalış (2020) görülmektedir. Konu ile ilgili en fazla tezin 2022 yılında (14 Adet) olduğu ve ilk olarak 2005 yılında konu ile ilgili çalışma yapıldığı söylenebilir. 2015-2016 yıllarında din eğitimi politikalarındaki yapısal değişiklikler nedeniyle Kuran kurslarına yönelik akademik ilgi azalırken, 2019'dan itibaren imam hatiplerin yaygınlaştırılması ve dinî eğitimin ön plana çıkarılmasıyla bu alana yönelim artmış; 2022'de ise toplumda dinî hassasiyetlerin güçlenmesiyle birlikte Kuran kurslarına ve dinî eğitime olan ilgi hem toplumsal hem de akademik düzeyde belirgin şekilde yükselmiştir.

Lisansüstü tezler konu olarak incelendiğinde, yapılan çalışmaların odağında çoğunlukla 4-6 yaş grubu yer almaktadır. Kur'an kurslarının çeşitli programları olmasına rağmen, bu programların tamamı araştırmalarda eşit ağırlıkta ele alınmamıştır. Çalışmalarda en sık incelenen konular sırasıyla 4-6 yaş, yaz Kur'an kursu, genel Kur'an kursu, diğer (ders kitabı, ihtiyaç odaklı ve psikolojik), din eğitimi, hafızlık, öğretici değerlendirme, öğretim programı ve yetişkin Kur'an kursları şeklinde sıralanabilir. 4-6 yaş konusunun ağırlıklı olarak çalışılmasının

nedenleri olarak ise erken yaşta dini temellerin atılması, zihinsel ve dilsel gelişim, ailelerin beklentileri ve ilgisi, toplumsal ve kültürel dinamikler, hafıza gelişimi ve ezber yeteneği, psikolojik ve sosyal gelişim gibi durumlar sebep olarak gösterilebilir.

Araştırmalarda en sık kullanılan yöntem nitel yöntem olmuştur. Nitel yöntem ile diğer yöntemler arasındaki fark oldukça belirgindir. Nitel yöntemin, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine anlamayı sağlaması ve zengin veriler sunması, bu yöntemin tercih edilmesindeki en önemli nedenlerden biridir. Ancak, nicel yöntemlerin de bu alandaki araştırmalara katkı sağlayabileceği unutulmamalıdır. Nitel yöntemi en çok kullanan üniversiteler ise Ankara, Hitit ve İnönü (3 Adet) üniversiteleridir.

Araştırma sonuçları, konu hakkında doktora düzeyinde yapılan çalışmaların sayısının oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, alanın daha derinlemesine incelenmesi ve yeni teorilere ulaşılması için doktora çalışmalarına daha fazla önem verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Alan yazın da Yorulmaz'ın ilgili araştırmasına göre; 1982 yılında yükseköğretim alanında yapılan yapısal düzenlemelerle birlikte din eğitimi alanındaki lisansüstü çalışmalar belirgin bir ivme kazanmış ve günümüzde bu çalışmalar, 26 üniversitede yüksek lisans, 12 üniversitede ise doktora düzeyinde yürütülmektedir. Felsefe ve Din Bilimleri bölümü bünyesindeki anabilim dalları arasında, 1008 lisansüstü tez çalışmasıyla en fazla akademik üretimin gerçekleştirildiği anabilim dalı Din Eğitimi olmuştur. Bu üretime en fazla katkıyı, 219 yüksek lisans ve 54 doktora teziyle Marmara Üniversitesi sağlamıştır. Alandaki ilk doktora çalışması 1954 yılında tamamlanmış; 1982 sonrası dönemde lisansüstü çalışmalar hız kazanmış, ancak 28 Şubat sürecinin etkisiyle kısa süreli bir duraklama yaşanmış ve sonrasında yeniden artış göstermiştir.¹⁴¹ İlgili araştırmada din eğitimi konusundaki doktora tez sayılarının daha az olduğunu ifade edilmektedir. Din eğitimi alanında DİB'e bağlı Kur'an kursları özelinde tamamlanan araştırmalar konu bakımından incelendiğinde Kur'an kursu programlarında bulunan 17 adet programdan birçoğunun lisansüstü tez

¹⁴¹ Bilal Yorulmaz, "Türkiye'de Din Eğitimi Alanında Yapılan Lisansüstü Çalışmalar Hakkında Genel Bir Değerlendirme," *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, (2016), 41-62.

araştırmalarına dahil edilmeyerek akademik alana yeterince yansımadığını görülmektedir. Bu kapsamda, söz konusu programların etkililiği, uygulanabilirliği ve pedagojik temelleri üzerine çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Üniversiteler arası konu dağılımındaki dengesizlik giderilmelidir. Bazı  niversitelerde Kur'an kurslarına yönelik çalışmalar yoğunluk kazanmışken, birçok üniversitede bu alanda herhangi bir akademik bilgiye rastlanmamaktadır. Bu durum, üniversitelerin akademik öncelikleri ve danışman uzmanlık alanlarıyla ilişkili görünmektedir. Din eğitimi anabilim dallarında bu konulara yönelik uzman akademik kadroların yetiştirilmesi ve bölümler arası iş birliklerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Yahya. *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*. Alfa Yayınları: İstanbul 2001.
- Ayten, Ali. *Psikoloji ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
- Aziz, Aysel. *Radıyo ve Televizyon ile Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1982.
- Başaran, İbrahim Ethem. *Eğitime Giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1984.
- Bilgin, Beyza. "Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24/1 (1981), 474.
- Binbaşoğlu, Cavit. *Eğitim Düşüncesi Tarihi*. Ankara: Binbaşoğlu Yayınları, 1982.
- Buyrukçu, Ramazan. *Kurumsal ve Değişim Boyutlarıyla Türkiye’de Mesleki Din Eğitimi*. Isparta: Fakülte Kitabevi, 2007.
- Cafaoğlu, Zuhale. *Eğitim Bilimlerine Giriş Temel Kavramlar*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2007.
- Çoban, Yasemin. *Kur’an Kursu Öğrencilerinde Öznel İyi Olma Hali ve Kaygı (Anksiyete)*
- DİB, *Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği*, DİB, 2012.
- DİB, *Kur’an Kursları Yüzünden Okuma Programı*, Ankara.DİB, 2004.
- DİB. Diyanet İşleri Başkanlığı. "Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü" (Erişim 1 Mart 2024).
- DİBKGHK, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun. *Resmi Gazete* 12038 (2 Temmuz 1965)Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye: Diyanet İşleri Başkanlığı, Erişim 12 Eylül 2024.
- Doğan, D. Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: İz yayıncılık, 1996.
- Durkheim, Emile. *The Elementary Forms of the Religious Life*, translated by J. Ward, Swain, *The Free Press*. New York: 1965.
- Ertürk, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları, 1997.
- Fidan, Nurettin – Erden, Münire. *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan Matbaacılık, 1993.
- Gözyayın, İhtar. *Diyanet: Türkiye Cumhuriyeti’nde Dinin Tanzimi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.
- Güneş, Firdevs. *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Pegem Akademi, 2014.
- Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- [https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Detay/166/2261965-tarihli-ve-633-say%C4%B1%C4%B1-diyareti%C5%9Fleriba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-kurulu%C5%9F-ve-g%C3%B6revleri-hakk%C4%B1nda-kanun \(6002-%C3%B6ncesi\)](https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Detay/166/2261965-tarihli-ve-633-say%C4%B1%C4%B1-diyareti%C5%9Fleriba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-kurulu%C5%9F-ve-g%C3%B6revleri-hakk%C4%B1nda-kanun (6002-%C3%B6ncesi))
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.633>.
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.633>.
- <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12038.pdf>
- https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc002/kanuntbmmc002/kanuntbmmc00200429.pdf

- Karaman, Hayrettin vd. *İlmihal I. Cilt (İman ve İbadetler)* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay, 2006.
- Keyifli, Şükrü. “Eğitim ve Din Eğitimi”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2 (2013), 111-112.
- Korkmaz, Mehmet. *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2017.
- Korkmaz, Mehmet. “Kur'an Kurslarını Konu Edinen Tezler Üzerine Bir İnceleme”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 8/19 (2010), 151-176
- Kur'anı-I Kerim
- ŞEEHUVİDK, Vekâletlerinin İlmasına Dair. Türkiye: Şeriye ve Evkaf ve Erkânı Harbiye Umumiye, Türkiye: 1340. Erişim 12 Eylül 2024.
- Selçuk, Mualla. *İslamiyet-Hristiyanlık Kavramları Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2013.
- Tanör, Bülent - Yüzbaşıoğlu, Necmi. *1982 Anayasası'na göre Türk Anayasa Hukuku*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.
- Tezcan, Mahmut. *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Yayınları, 1997.
- Tosun, Cemal. *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005.
- [tps://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/633%20say%C4%B1%C4%B1%20Kanun%20\(6002%20%C3%B6ncesi\).](https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/633%20say%C4%B1%C4%B1%20Kanun%20(6002%20%C3%B6ncesi).)
- Tümer, Günay. “Din”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim 1994).
- <https://islamansiklopedisi.org.tr/din#1-genel-olarak-din>
- Yavuz, Kerim. *Günümüzde Din Eğitimi*, Adana: Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1988.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.
- Yorulmaz, Bilal. “Türkiye’de Din Eğitimi Alanında Yapılan Lisansüstü Çalışmalar Hakkında Genel Bir Değerlendirme,” *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi* , (2016), 41–62.
- Yılmaz, Hüseyin. *Din Eğitimi ve Sosyal Barış*. İnsan Yayınları: İstanbul, 2003.
- Yılmaz, Mehmet Nuri - İşi, İsmail. *Kuruluşundan Günümüze Diyanet İşleri Başkanlığı* (1924-1997). Ankara: DİB yayınları (1999).

Yüksek Lisans Tezleri

- Acur, Elif. *Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Adem Ünsal. *Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretimi (Denizli Örneği)*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Ahmet Fatih, Çaylı. *Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Hafızlık Öğretimi ve Problemleri (Göller Bölgesi Örneği)*, Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

- Akdağ, Fatma. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Akgül, Merve. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitiminin Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Amasya Örneği)*, Amasya: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Akköprü, Mehmet. *Bir Eğitim Kurumu Olarak Kestane Pazarı Kur'an Kursu*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Aküz, Fatma. *Öğreticilerin İletişim Davranışlarının Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi (Diyanet İşleri Başkanlığı Konya İl Merkezindeki Yatılı Kız Kur'an Kursları Örneği)*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Akşener, Türker. *Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur'an Kurslarında Yeni Düzenlemeler ve Din Eğitimi: Adana Örneği*, (Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Aslan, Kemal. *Dinimizi Öğreniyoruz 1-2-3 Yaz Kur'an Kursları Ders Kitaplarının Materyal Geliştirme İlkeleri Açısından İncelenmesi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Ateşmen, Yasemin. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi ve Din Öğretiminde Yararlanılan Materyallerin İncelenmesi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Ayten, Ali. *Kendini Gerçekleştirme ve Dindarlık İlişkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Bacı, Büşra. *Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) İle Okul Öncesi Eğitimi Programının Karşılaştırılması*, Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019).
- Balbay, Emine. *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Yeterlikleri (Diyarbakır Örneği)*, Diyarbakır: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022).
- Bayka, Hatice. *Öğretici Ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi*, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bayraktar, Neslihan. *Kur'an Kurslarında Ergenlik Dönem Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri*, Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Beşe, Sema. *Yetişkin Kur'an Kurslarının Kuşak Çatışmalarını Önlemedeki Rolü (Keçiören Örneği)*, Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Bozdoğan, Ayşe. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4- 6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarındaki Öğrencilerin Öğretmen Metaforu*, Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Can, Emine. *Okul Öncesi Dönem Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun ve Etkinlikler*, Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Candemir, Fatma. *İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursu Öğrencilerinin Tercih Sebepleri ve Beklentileri*, Çorum: : Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

- Çınar, Esra. *İhtiyaç Odaklı Kur'an Kurslarında Yetişkinlerin Eğitimi (Ankara Örneği)*, (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Çınar, Selma. *Kur'an Kurslarında Bayanlara Yönelik Din Eğitimi (Samsun Örneği)*, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Çınar, Sevde. *Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sivas Örneği)*, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Çıtırık, Amina Nuriye. *Yaz Kur'an Kursları Dinimi Öğreniyorum Ve Ders Kitabım Etkinlik Kitaplarının Biçim Ve İçerik yönünden Karşılaştırmalı İncelenmesi*, Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri/Din Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Daştan, Mücahit. *Kur'an'ın Anlaşılmasında ve Öğrenci Davranışlarının Şekillenmesinde Kur'an Kurslarının Rolü (Van Örneği)*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Dayan, Mücahide. *4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Bilgiler-1 Öğrenme Alanının Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi*, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Demir, Elçin. *Velilerin Yaz Kur'an Kurslarından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Antalya Örneği)*, Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Demir, İshak. *Yaz Kuran Kurslarında Okutulan Dinimizi Öğreniyorum Kitabında Tedricilik Kavramı*, Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Demir, Recep. *Yaz Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretimi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Demirel, Kübranur. *Hafızlık Kur'an Kurslarında Terk: Bir Durum Çalışması*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Demirezen, Vijdan. *Kur'an Kurslarında Kur'an-I Kerim Derslerinde İzlenen Öğretim Yöntemleri (Kayseri Örneği)*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Doğan, Zülfi. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlik Algıları (Kayseri Örneği)*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Erkul, Elif. *Kur'an Kurslarında Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi Yöntem ve Teknikleri*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Durmuş, Rüveyda. *Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Kur'an Kursları Programındaki Dini Bilgiler Dersinin Amaçlarının Gerçekleşmesine Etkisi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Durumu Üzerine Bir Çalışma, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Eken, Züleyha Betül. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Görev Yapan Kur'an Kursu Öğreticilerinin Drama Alanındaki Yeterliklerinin Belirlenmesi (Kocaeli İli Örneği)*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Felsefe Ve Din Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

- Genç, Muhammed Fatih. *Kur'an Kurslarında Toplam Kalite Yönetimi (Samsun ve Sivas Örneği)*, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Göksün, Ayşe Nur. *Kur'an Kursu Öğretici Ve Öğrencilerine Göre Proje Okullardaki Hafızlığa Hazırlık Eğitimi (Kayseri Örneği)*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022).
- Güdüğü, Fatih. *Yaz Kur'an Kurslarında Mülteci Çocuklar Problemi (Afyonkarahisar, Kütahya Ve Uşak Örneği)*, Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Günaydın, Zeynep. *Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an Kursu Müfredatı II. Kurun Çoklu Zekâ Ortamlarında İşlenmesi Üzerine Bir Deneme*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Gürmeşe, Merve. *4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programındaki (2018) Kazanımların Çocukların Gelişim Düzeyi Açısından İncelenmesi*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- İsaoğlu, Emine. *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Beklentileri Ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)*, Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- İşgören, Kadriye. *Diyanet 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Uygulanan Aile Katılım Etkinlikleri Ve Bu Konuya İlişkin Öğretici Görüşleri (Kocaeli İli Örneği)*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Karabulut, Tuğba. *Bir Zanaat Olarak 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticiliği*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Karaca, Ayşe Sevede. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Karlı, Latife. *Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur'an Kursları Müfredatının Hikâye Yöntemi İle Öğretimi*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Kartal, Emine. *Kur'an Kursundaki Yetişkin Din Eğitiminin Bireye Ve Aile Yaşantısına Etkileri Kastamonu Örneği*, Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kılıç, Esra. *DİB 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğretim Programının Uygulanmasında Eğitici Görüşlerinin Dini Gelişim Kuramları Bağlamında Değerlendirilmesi (Gaziantep Örneği)*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Kızı, Ayganişa Cangeldi. *Türkiye Ve Kırgızistan'daki Kur'an Kursları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Kocaoğlu, Hatice. *Kur'an Kursları Öğretim Programının Eğitimde Program Geliştirme İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Köseoğlu, Sıdika. *Kadın Yetişkinlerin Din Eğitiminde Değerler Eğitimi: Kur'an Kursları Örneği*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2018.

- Kurt, İbrahim. *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*, Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Loras, Şule. *Kur'an Kursu Müfredatının Çoklu Zekâ Tekniği İle İşleniş*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Mete, Elif. *Proje İmam Hatip Ortaokullarındaki Hafızlık Eğitimi ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarında Yürütülen Hafızlık Eğitimi Süreçlerinin Karşılaştırılması (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*, İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Oy, Kenan. *Din Eğitimi Açısından Kur'an da Emri Bil Maruf ve Nehyi Anil Munker*. Elâzığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Öztürk, Mustafa. *Tokat İlindeki Yaz Kur'an Kurslarının Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine Dair Bir Alan Araştırması*, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Öztürk, Tuğba. *Veli Ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler*, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Özyurt, Ayşe. *Kur'an Kurslarında Kadınlara Yönelik Din Eğitimi (Kartal Örneği)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Peşkersoy, Kübra. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Etkinlik Kitapları ve Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Etkinlik Kitapları İçeriğinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi*, Çanakkale: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Sancak, Ayşe. *Okul Öncesi Din Eğitimi Açısından 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretici Kitabı (1-2) Değerlendirmesi*, Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Şaşa, Fatma Tuba. *Öğretici Görüşlerine Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Kur'an Öğretiminde Eğitsel Oyun Uygulamaları*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Sayar, Elif. *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Değerler Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşleri (İzmir İl Örneği)*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Şekerci, Abdulkadir. *Hafızlık Eğitiminde Kur'an Kursu Terki*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Şekeroğlu, Şule. *İdeal Sınıf Ortamı Bağlamında Kur'an Kursları: Van Örneği*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Sel, Sevgi. *Yaz Kur'an Kurslarında Kur Sistemi*, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Semiz, Hatice. *Kur'an Kurslarında Yetişkin Kadınların Din Eğitimi*, Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Şen, Ayşenur. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uyum Süreci İçerisinde Karşılaşılan Problemler: İstanbul Örneği*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

- Şengül, Şeyma. *Kur'an Kursu-Okul İş Birliğine Dayalı Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Programına İlişkin Öğretici Görüşleri*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Şensoy, Serkan. *4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri*, Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Sevinç, Elmas. *Yaz Kur'an Kursları Ahlak Derslerinde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Süngü, Safiye. *Kur'an Kurslarında Yetişkin Kadınların Din Eğitimi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Türkmen, Serkan. *4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği)*, Uşak: Uşak Üniversitesi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Ünsal, Bilal. *Günümüz Kur'an Kurslarında Hafızlık Eğitimi ve Problemleri (İstanbul Örneği)*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Urdoğan, Ayfer Betül. *Okul Öncesi Kur'an Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Uygun, Rahime. *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mesleki Yeterlilikleri (Antalya İli Örneği)*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Yağcı, Samet. *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*, İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Yaldız, Emine. *Öğrencilerin Yaz Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Sincan Örneği)*, Isparta: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Yenen, Havva. *Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri (Meram Ve Selçuklu Örneği)*, Konya: Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Yılmaz, Âdem. *Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Yapılan Kur'an Öğretimi*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Zengin, Hatice. *Öğrenci Ve Öğreticilerine Göre Kuran Kurslarının Amaçlarını Gerçekleştirme Düzeyi: Sakarya Örneği*, Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Doktora Tezleri

- Balbay, Emine. *4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Öğretici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Diyarbakır ve Batman Örneği)*, (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2022.
- Çanakçı, Ahmet Ali. *Öğrenme Ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)*, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2014.

- Çekin, Abdulkadir. *Kur'an Kursu Öğreticilerinin İş Doyum Düzeyleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2011.
- Kamer Ekici, Kübra. *Kur'an Kursları Öğretim Programının Yetişkin Din Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi (Osmaniye İli Örneği)*, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2020.
- Karataş, Meryem. *Cumhuriyet Dönemi Kur'an Kursu Öğretim Programlarındaki Değişim*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2020.
- Korkmaz, Mehmet. *Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2009.
- Mutlu, Şefika. *Öğreticilerine Göre Kur'an Kursu Öğreticiliğinin Mesleki Etik İlkeleri*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2018.
- Önder, Mustafa. *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri(Sivas İl Merkezinde Bir Alan Araştırması)*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2007.
- Ünal, Ali. *Yetişkinlerde Din Olgusu ve Kur'an Kurslarında Öğretim*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2008.

